

Leiden

Stad van ons hart



Inhoudsopgave

1. Inleiding	3	6. Een weerbare en veilige stad	31
2. Een thuis voor iedereen	5	7. Een bruisende stad	35
2.1. Volkshuisvesting	7	7.1. Cultuur en erfgoed	37
2.2. Wonen	8	7.2. Sport	38
2.3. Goed gebruik van woonruimte	9	7.3. Evenementen en horeca	39
2.4. Iedereen heeft recht op een thuis	10	8. Een ondernemende kennisstad in een sterke regio	40
2.5. Energie en netcongestie	11	8.1. Kennis, innovatie en technologie	42
3. Een groene en bereikbare stad	13	8.2. Ruimte om te werken en ondernemen	43
3.1. Groen	15	8.3. Circulaire economie	44
3.2. Verkeersveiligheid	16	9. Zo gaan we besturen	45
3.3. Bereikbaarheid	16	9.1. Bestuur, organisatie en dienstverlening	47
3.4. Parkeren	17	9.2. Participatie	49
4. Een verbonden stad	19	9.3. Samenwerking met de raad	50
4.1. Jeugd en Onderwijs	21	9.4. Leiden in de regio en de wereld	51
4.1.1. Jeugd	21	10. Wat het kost en hoe we het dekken	52
4.1.2. Onderwijs	22	11. Portefeuilleverdeling	55
5. Een veerkrachtige stad	24		
5.1. Omzien naar elkaar, ruimte voor iedereen	26		
5.2. Bestaanszekerheid	29		



1. Inleiding

Leiden, stad van ons hart

De trots op Leiden zit diep bij Leidenaren. In ons volkslied klinkt het al: *'Leiden, trots van Neerlands steden, parel van het Hollands land.'* Die trots motiveert ons om goed voor onze stad te zorgen. Leiden is een stad met een sterk verleden én grote ambities. Een stad waar mensen willen wonen, werken, studeren en ondernemen. Onze kennisinstellingen, het Leiden Bio Science Park en de vele ondernemers, verenigingen en inwoners die zich iedere dag inzetten voor hun stad, maken Leiden tot een geweldige plek. Tegelijk staan we voor stevige keuzes. Onze stad groeit en verandert. In dit beleidsakkoord maken we daarom duidelijk wat nodig is voor de toekomst van Leiden.

Thuis voor iedereen

We willen een stad zijn waar mensen in iedere levensfase een fijn huis vinden: van student en starter tot gezin en oudere. Daarom blijven we woningen bouwen en werken aan leefbare buurten. We benutten de schaarse ruimte in onze stad verstandig: we bouwen veel woningen erbij, verdichten waar het kan en zoeken slimme oplossingen om iedereen die het nodig heeft passende woonruimte te bieden en de doorstroming te verbeteren. En we weten hoe belangrijk het is dat we blijven werken aan groene, fijne buurten met ruimte voor ontmoeting, bewegen en voldoende voorzieningen dichtbij.

Werken aan een verbonden stad

Leiden is sterk als we zorgen voor buurten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich verbonden voelen met hun omgeving. Daarom investeren we in de openbare ruimte en maken we onze stad groener en aantrekkelijker. Het Singelpark is een prachtig voorbeeld en het PanoramaPark een wenkend perspectief. Ze zorgen voor een groene verbinding door en om Leiden, met ruimte voor natuur, bewegen en ontmoeting.

We bouwen niet alleen aan een fijne stad van vandaag. We investeren ook in de toekomst: we willen dat kinderen zich ontwikkelen en kansen kunnen krijgen. En we benutten de kracht van de Leidse studentenwereld. We zijn trots op wat zij voor de stad betekenen en blijven dat aanmoedigen.

In onze stad kijken we naar elkaar om en ondersteunen we mensen in kwetsbare posities. Tegelijk geloven we in de kracht van de samenleving zelf. Daarom geven we ruimte aan eigen initiatief en het nemen van verantwoordelijkheid en bieden we ondersteuning waar dat nodig is. Veiligheid vinden we een basisvoorwaarde. Iedereen moet zich thuis en op straat veilig kunnen voelen. Onze inzet is helder: we voorkomen problemen waar het kan en treden duidelijk op waar grenzen worden overschreden.

Samen aan de slag

In aanloop naar dit akkoord spraken we met veel Leidenaren, organisaties, ondernemers en maatschappelijke initiatieven. Hun ideeën, zorgen en ambities hebben we waar mogelijk al meegenomen in dit akkoord. Ook de komende jaren blijven we de stad actief betrekken. We bieden ruimte aan initiatieven vanuit de stad, luisteren naar de zorgen van mensen die er wonen en werken en gaan moeilijke gesprekken niet uit de weg.

Besturen betekent dat we keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen voor de lange termijn. Maar besturen doen we niet alleen. We doen dat samen met alle partijen in de gemeenteraad. Daarbij zoeken we steeds naar wat ons bindt: de liefde voor Leiden en onze gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de stad.

Met elkaar blijven we bouwen aan de stad waar we fijn wonen, werken en leven. Een stad die ons verbindt en waar we ons thuis voelen: Leiden, stad van ons hart.

Emma van Bree, Marc Newsome (PRO)
Maarten de Crom, Dion Vijverberg (VVD)
Julius Terpstra, Annelies van Vark (CDA)
Claire van Megen, Elianne Wijnands (SVL)
Chris Noordzij, Pieter Krol (ChristenUnie)



2. Een thuis voor iedereen

In Leiden willen we iedereen een thuis bieden. Daarvoor moeten we veel meer woningen bouwen. We stropen de mouwen op en werken aan een stad met voldoende betaalbare en toekomstbestendige woningen.

Daarbij kijken we verder dan alleen woningbouw.

Ook voorzieningen, groen, klimaatbestendigheid en bereikbaarheid zijn bepalend voor de kwaliteit van onze stad.

We kiezen voor evenwichtige groei, met een goede mix van woningtypen, woonvormen en bewoners. Zo bieden we ruimte aan mensen in verschillende levensfasen, bevorderen we de doorstroming en houden we buurten leefbaar en sociaal verbonden.

Een woning is immers meer dan een dak boven het hoofd. Het is de plek van waaruit mensen hun leven opbouwen, naar elkaar omzien en deel uitmaken van de stad. Leiden moet een thuis kunnen zijn voor iedereen: voor wie hier opgroeit of komt studeren, voor gezinnen, alleenstaanden en ouderen, en voor mensen die extra ondersteuning nodig hebben.

Samen met inwoners, woningcorporaties, ontwikkelaars en maatschappelijke partners werken we aan toegankelijke volkshuisvesting en sterke buurten. We zorgen voor meer doorstroming en bouwen aan gemeenschappen waarin mensen niet alleen naast elkaar wonen, maar ook naar elkaar omzien. Zo blijft Leiden een aantrekkelijke stad waar iedereen een plek kan vinden en zich thuis kan voelen.



2.1. Volkshuisvesting

We bouwen wat nodig is.

Hoewel er de afgelopen jaren flink is bijgebouwd, hebben veel mensen nog steeds moeite om een betaalbare en passende woning te vinden. Daarom bouwen we tot 2040 11.400 nieuwe woningen in Leiden. Zo dragen we bij aan het verkleinen van de wachtlijsten voor sociale huur en aan het betaalbaar houden van koopwoningen.

We bouwen meer woningen voor studenten.

Leiden is een studentenstad. Ook studenten moeten in onze stad een passende en betaalbare woonplek kunnen vinden. Daarom bouwen we tot 2040 2.000 extra studentenkamers om de woningnood onder studenten terug te dringen en de druk op de woningmarkt te verminderen. Nieuwe studenten-eenheden realiseren we met een fusie, met voldoende plek voor ontmoeting.

We bieden ruimte aan creatieve en vernieuwende oplossingen om de woonruimte in Leiden slimmer, zorgvuldiger en effectiever te gebruiken. Dat doen we zowel door nieuwe woningen te bouwen als ook door bestaande woningen beter te benutten. Ook stimuleren we de doorstroming op de woningmarkt, zodat meer mensen een passende woning kunnen vinden.

Voorzieningen groeien mee.

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen kijken we nadrukkelijk verder dan alleen wonen. We zorgen ook voor voldoende voorzieningen, zoals groen, ontmoetingsplekken, ruimte voor sportverenigingen, werkgelegenheid en fiets- en parkeerplekken. Zo stapelen we niet alleen stenen, maar bouwen we aan krachtige buurten en wijken.

We willen een gezonde woningbouwmix.

We zetten in op leefbare wijken met een gezonde mix van sociale huur, betaalbare koop en huur, middeldure koop en huur en vrije sectorwoningen. We hanteren daarbij een verdeling van 35% sociale huur, 20% betaalbare koop, 15% middeldure koop en/of huur en 30% vrije sector. Deze verdeling geldt voor de stad als geheel, zodat we per project kunnen kijken wat past bij de buurt.

We geven een impuls aan betaalbare koop.

De afgelopen jaren zijn er veel huurwoningen bijgebouwd, maar het aantal koopwoningen is achtergebleven. Daarom maken we betaalbare koopwoningen in het middensegment een nadrukkelijke doelstelling. Tegelijkertijd houden we ruimte voor flexibiliteit. We onderzoeken hoe haalbaar het is om betaalbare huurwoningen naar koop om te zetten en andersom.

We brengen focus aan waar we bouwen.

We bouwen dicht bij openbaar vervoersknooppunten en langs uitvalswegen: Park de Zwijger, Stationsgebied, Westerpoort en Zuidwest (Rooseveltstraat, Vijf Meilaan, Telderskade, Churchilllaan en Jacques Urlusplantsoen).

2.2. Wonen

Sociale huurwoningen in nieuwbouwprojecten worden beheerd door een Leidse woningcorporatie.

Dit stellen we als eis aan ontwikkelaars. Als Leidse corporaties deze woningen niet kunnen of willen realiseren, bijvoorbeeld door beperkte investeringsruimte, kijken we of een regionale corporatie het beheer kan overnemen.

We werken een voorrangsregeling uit voor essentiële beroepen, zoals leerkrachten, verpleegkundigen en agenten.

Die regeling geldt voor sociale huurwoningen én voor het middensegment. Voor het middensegment maken we hierover aparte afspraken met ontwikkelaars. Zo zorgen we ervoor dat de mensen die onmisbaar zijn voor onze stad ook in Leiden kunnen wonen en werken.

We zetten het isolatieoffensief door. Prettig wonen kan alleen als een huis niet te koud of warm is.

Daarom zetten we het isolatieoffensief door. We blijven inwoners ondersteunen bij het isoleren van hun woning, of ze nu huren of kopen en sluiten aan bij het isolatieoffensief van het Rijk. Ook zien we erop toe dat verhuurders woningen met labels E, F en G voor 2030 daadwerkelijk aanpakken.

We zetten de aanpak van schimmel samen met de corporaties door en maken duidelijke afspraken over het onderhoud van sloopwoningen.

Zo zorgen we voor gezonde, veilige en goede woonomstandigheden voor bewoners, ook in woningen die op termijn worden gesloopt.

We zetten in op ouderenhofjes en seniorencomplexen.

Met deze gemeenschappelijke woonvormen geven we voorrang aan ouderen uit de wijk. Zo gaan we eenzaamheid tegen en bevorderen we de doorstroming op de woningmarkt, vooral in wijken met veel vergrijzing.



2.3. Goed gebruik van woonruimte

We zorgen voor voldoende woonruimte én voor aantrekkelijke, leefbare en levendige wijken.

De maatregelen voor regulering van de woningmarkt hebben gezorgd voor betere huurbescherming, het tegengaan van malafide verhuurders en een goede woonkwaliteit in onze buurten. Tegelijkertijd blijft de behoefte aan woonruimte groot, ook onder studenten.

Daarom houden we vast aan de doelen van deze maatregelen, maar passen we de regels waar nodig aan. Dit evalueren we in het brede pakket van woningmarktregulerende maatregelen over twee jaar.

We willen meer woonruimte creëren in bestaande woningen, en willen daarom de mogelijkheden om woningen vergunningsvrij te verkameren verruimen.

We onderzoeken hoe we het verkameringsbeleid kunnen aanpassen om verkamering tot en met vier kamers vergunningsvrij mogelijk te maken. Zo geven we meer studenten en starters de kans op een passende woonplek.

We stimuleren hospitaverhuur voor

verschillende groepen. De groepen bestaan onder andere uit studenten en mensen die dreigen dakloos te raken of die na een periode van dakloosheid weer zelfstandig willen wonen.

Zo zorgen we ervoor dat bestaande woonruimte beter wordt benut en meer mensen een passende woonplek kunnen vinden.

We starten een proef met het splitsen van

woningen. We zorgen voor een goede balans tussen meer woonruimte, de kwaliteit van woningen, een prettige woonomgeving en parkeerdruk.

We gaan actief lobbyen tegen de verkoop van studentenhuisvesting.

Door strenge landelijke wetgeving verdwijnen traditionele studentenhuizen uit de binnenstad. Daarom trekken we samen met andere studentensteden op richting het Rijk om de verkoop van studentenhuisvesting in historische binnensteden te voorkomen.

We zetten in op gratis hulp bij huurproblemen.

Niet alle huurders kunnen altijd worden geholpen door het Leids Huurteam, omdat er te weinig capaciteit is. Dat willen we verbeteren. Daarnaast kijken we of we het Huurteam kunnen combineren met de pandbrigade.

2.4. Iedereen heeft recht op een thuis

We onderzoeken of er meer opvangplekken in Leiden nodig zijn voor dak- en thuisloze mensen. In Leiden zien we dat steeds meer kwetsbare mensen geen vaste plek hebben om te wonen. We willen dat iedereen die dat nodig heeft, kan rekenen op een veilige en menswaardige opvangplek en op begeleiding naar passende huisvesting.

We versnellen en verstevigen de ambitie 'Wonen eerst'. Dat is een aanpak om dakloosheid op te lossen waarbij iemand eerst een eigen woning krijgt en pas daarna eventuele hulp en zorg ontvangt. Hier gaan we samen met de regiogemeenten en woningcorporaties actief mee aan de slag. We investeren in extra woningen of woonvormen, zoals een passantenvoorziening en extra corporatiewoningen om mensen die dak- of thuisloos dreigen te worden direct een (t)huis te kunnen bieden.

We vergroten het aantal sociale huurwoningen dat beschikbaar is voor mensen die doorstromen of uitstromen uit de maatschappelijke opvang. Daarbij kijken we naar verschillende woonvormen, zoals 'friendswoningen', intergenerationele woningen en scheve huisjes. Ook gaan we in gesprek met particuliere verhuurders om jaarlijks een extra aantal betaalbare woningen voor deze groep beschikbaar te stellen.

We zetten de ondersteuning van ongedocumenteerden voort.

De ondersteuning is gericht op het verkrijgen van een status of op terugkeer. Er komt geen nieuwe bed-bad-broodvoorziening. Voor kwetsbare ongedocumenteerden, zoals ouderen en zieken, komen er blijvend mogelijkheden om via bestaande samenwerking kleinschalige opvang te bieden.



2.5. Energie en netcongestie

De energietransitie is nodig om klimaatverandering tegen te gaan én om onze energievoorziening betrouwbaar en betaalbaar te houden. Door over te stappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energie, verminderen we de uitstoot van broeikasgassen en beperken we de gevolgen van klimaatverandering. Tegelijk maken we ons minder afhankelijk van olie, gas en andere fossiele energie uit het buitenland. Dat vergroot onze energiezekerheid en beschermt inwoners en bedrijven beter tegen schommelingen en plotselinge prijsstijgingen op de energiemarkt.

De noodzaak is groot, maar de energietransitie is niet van de ene op de andere dag geregeld. We gaan van plannen naar doen: inwoners, ondernemers en de gemeente verduurzamen woningen en gebouwen, de openbare ruimte en onze energievoorziening. Daarom is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Tegelijkertijd groeit door de verduurzaming de vraag naar elektriciteit en loopt het elektriciteitsnet tegen zijn grenzen aan. We moeten daarom energie besparen, het net uitbreiden en energie slimmer gebruiken. Dat vraagt ook ruimte en verandert het aanzien van de stad, bijvoorbeeld door transformatorstations, warmtevoorzieningen en kabels. Zo maken we Leiden duurzamer én zorgen we voor een betrouwbare energievoorziening voor de toekomst.



De energietransitie is er voor alle Leidenaars.

Iedereen moet mee kunnen doen, ook als de kosten lastig te dragen zijn. Daarom zetten we ons in om energiearmoede tegen te gaan en zorgen ervoor dat de overstap naar duurzame energie haalbaar en betaalbaar blijft, zodat zoveel mogelijk inwoners deze verandering kunnen en willen maken. We blijven daarbij wijkgericht werken. Per wijk bekijken we wat nodig is op het gebied van energie, verwarming en het koelen van woningen. We starten in Zuidwest. Daarbij luisteren we goed naar de wensen en behoeften van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Samen met onze partners werken we aan oplossingen die passen bij de wijk en bij de mensen die er wonen en werken.

We maken het voor inwoners zo makkelijk mogelijk om hun woning te isoleren.

Met duidelijke informatie, praktische ondersteuning en aantrekkelijke subsidies helpen we mensen stap voor stap op weg. We zetten de activiteiten uit het Leidse isolatieoffensief voort en zorgen ervoor dat inwoners weten waar ze terecht kunnen en welke hulp beschikbaar is. Ook als een woning onderdeel is van het beschermd erfgoed, willen we verduurzaming mogelijk maken. Daarom pakken we de drempels die bewoners daarbij tegenkomen aan en zoeken we samen naar passende oplossingen.

We verwelkomen lokale initiatieven voor de energietransitie en bieden duidelijke spelregels.

Inwoners, organisaties en andere partijen in de stad hebben een belangrijke rol bij de energietransitie. We staan daarom open voor initiatieven die hieraan bijdragen, zoals buurtbatterijen of het slimmer delen van overtollige opgewekte stroom. Tegelijkertijd is de energietransitie een complexe opgave waarin we soms moeilijke keuzes moeten maken. Daarom maken we een afwegingskader waarin we kijken naar duurzaamheid, haalbaarheid, betaalbaarheid en het maatschappelijk belang. De transitievisie warmte vormt hierbij het uitgangspunt. Zo weten initiatiefnemers vooraf waar ze aan toe zijn en maken we transparant hoe we tot keuzes komen. We helpen goede lokale initiatieven waar mogelijk verder, terwijl we ook oog houden voor het bredere belang van de stad en betaalbare energie voor iedereen.

Collectieve oplossingen voor warmte zijn nodig om de warmtetransitie te laten slagen.

Dit doen we samen met de stad waarbij we goed letten op betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid. We kiezen voor een mix van schone energiebronnen en werken stap voor stap toe naar een stad die minder afhankelijk is van fossiele energie. Bij de verdere ontwikkeling van het warmtenet betrekken we inwoners, organisaties en andere betrokkenen, zodat we samen werken aan een duurzame en betaalbare warmtevoorziening die past bij Leiden. We zetten onze inzet op het warmtebedrijf voort.



3. Een groene en bereikbare stad

Leiden is een compacte, groeiende en steeds groenere stad waarin bereikbaarheid, leefbaarheid en klimaatbestendigheid hand in hand gaan. We versterken de groene en gezonde leefomgeving van Leiden, waarin groen, water en klimaatadaptatie vanzelfsprekende onderdelen zijn van onze wijken en openbare ruimte. We willen de stad duurzaam laten groeien, met oog voor de gezondheid van mens en dier. Groen heeft immers niet alleen waarde omdat het zorgt voor verkoeling, wateropvang en een gezonde leefomgeving. Groen heeft ook waarde op zichzelf. Bomen, parken en groenzones maken de stad aantrekkelijker, geven ruimte aan natuur en dieren en bieden inwoners plekken om te ontspannen, te bewegen en elkaar te ontmoeten. Die waarde willen we behouden en versterken. Dat geldt ook voor de parken en groene gebieden rondom de stad.

We werken aan een stad waarin inwoners zich veilig en prettig kunnen verplaatsen, met ruimte voor voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en andere duurzame vormen van mobiliteit. We maken van meer wegen een gebiedsontsluitingsweg met 30 km/u zodat het verkeer veiliger wordt. Gemotoriseerd verkeer kan zich door de stad blijven verplaatsen, terwijl er meer ruimte ontstaat voor fietsers, voetgangers, groen en een prettige openbare ruimte. Het parkeerbeleid heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de stad en de kwaliteit van de openbare ruimte. Tegelijkertijd heeft het veel gevraagd van de stad. We hebben oog voor de zorgen die hierover leven en sturen waar nodig bij.

Zo bouwen we aan een Leiden waarin groei en een groene, gezonde leefomgeving elkaar versterken.



3.1. Groen

We koesteren de parken en het water in onze stad en de groene gebieden om onze stad heen. Ons groen is belangrijk voor de biodiversiteit, plekken om te ontmoeten en ontspannen en zijn goed voor ons klimaat. Daarmee onderstrepen we de waarde van onze natuur en blijven onze rol als voorbeeldgemeente op dit thema vervullen.

We maken de binnenring van het Singelpark af en zetten een eerste stap richting het PanoramaPark. Het Singelpark is tot stand gekomen doordat vele Leidenaren zich daar jarenlang voor hebben ingezet en is in tien jaar uitgegroeid tot het populairste wandelrondje van Leiden. De bijdrage van het Singelpark aan een gezonde, groene en toegankelijke leefomgeving is ook internationaal erkend met de World Urban Parks Award 2026. Daar zijn we trots op en daarom willen we deze bestuursperiode de binnenring voltooien. Daarnaast zetten we de eerste stap bij de aanleg van het PanoramaPark, dat de Leidse parken met de landschappen van de regio verbindt.

We willen zwemmen in de stad. Leiden is een waterrijke stad en daar willen we volop plezier van hebben. We zijn enthousiast over de mogelijkheden om zwemmen in de stad meer ruimte te geven. Daarom verkennen we waar in Leiden zwemmen mogelijk kan worden en betrekken we bestaande initiatieven hierbij.

Vergroeningsprojecten met een duidelijke sociale component, zoals Samen aan de Slag, zetten we door. Samen met de scholen en de ouders vergroenen we schoolpleinen. Ook maken we een nieuwe versie van de Groene Kanskaart waarbij we pleinen vergroenen. Hierbij denken we aan het Vijf Meiplein, de Lammermarkt, de Beestenmarkt en het Kooiplein. We onderzoeken hoe we hete plekken in de wijken en in de binnenstad, zoals de Breestraat en de Haarlemmerstraat, kunnen vergroenen. De duurzame wijkvernieuwingen vervangen de riolering en bieden tegelijk kansen om de leefomgeving in buurten te vergroenen. We gaan hier onverminderd mee door.

Een groene en leefbare stad is ook een schone stad. We brengen plekken in kaart waar vaak rommel voorkomt en maken deze met een zogenaamde hotspotsaanpak gericht extra schoon.

In Leiden heeft iedereen een plek om af te koelen. Leiden wordt steeds warmer en hittestress vormt een groeiend probleem. Daarom nemen we maatregelen om inwoners te beschermen tegen extreme hitte. We zorgen dat het hitteplan goed bekend is en pakken de warmste plekken in de stad aan. Door meer groen, minder steen en voldoende koele plekken in de openbare ruimte zorgen we ervoor dat iedereen in Leiden tijdens warme dagen een plek heeft om verkoeling te vinden.

De dieren en natuur in onze stad hebben intrinsieke waarde. Daarom houden we bij planvorming ook oog voor groen, biodiversiteit en dieren en wegen deze belangen mee in de uiteindelijke uitvoering.



3.2. Verkeers- veiligheid

We zetten in op veilige wegen.

De komende jaren worden er veel projecten uitgevoerd die de veiligheid van wegen verbeteren, zoals de Lammenschansweg, Ir. Driessenstraat/Oosterkerkstraat en de Groote Vink. We blijven investeren in veilige wegen, willen op meer wegen de snelheid verlagen naar 30 kilometer per uur en hebben ook oog voor de uitvalswegen.

We investeren in verkeersveiligheid, in het bijzonder voor fietsers.

Dat doen we met herkenbare veilige fietsroutes, voldoende verlichting, verkeerseducatie voor kwetsbare groepen als kinderen en ouderen, publiekscampagnes en handhaving zoals mobiele snelheidscontroles. We investeren in extra BOA's om dat mogelijk te maken.

Kinderen moeten veilig naar school kunnen.

Bij iedere Leidse school wordt een 15 km/u schoolzone aangelegd.

3.3. Bereikbaarheid

We blijven werken aan een veiliger en toegankelijker centrum, met ruimte voor fietsers en voetgangers. We zetten de aanpak voor een autoluwe binnenstad voort en voeren de Groene Lopers uit, inclusief het ontdempen van het Kort Rapenburg.

We zetten vol in op de ontwikkeling van Leiden Centraal Station.

We zijn trots op wat we de afgelopen jaren hebben bereikt voor een toekomstbestendig station als toegangspoort naar zowel het Leiden Bio Science Park als ook naar de binnenstad. Leiden Centraal Station is het vijfde station van Nederland en de centrale mobiliteitshub voor een grote regio. Samen met onze partners werken we aan de realisatie van de plannen voor een robuust knooppunt van trein, bus, fiets, taxi en voetgangers, dat past bij de allure van onze internationale kennisstad. Betaalbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn en blijven belangrijk, zeker voor inwoners met een lager inkomen en mensen met een beperking.

We werken aan een heldere visie voor het openbaar vervoer.

Daarmee maken we keuzes voor de toekomst van het openbaar vervoer in Leiden en de regio. Goede verbindingen tussen de wijken, de binnenstad en de regio zijn daarbij belangrijk. Het nieuwe Leiden Centraal heeft hierin een belangrijke regionale functie. We zijn trots op dit bijzondere project en willen graag voortgang boeken. Daarom zetten we er bestuurlijk extra kracht achter. Dat is niet alleen belangrijk voor Leiden, maar voor de hele regio. We verbeteren de aansluiting tussen ov en fiets en onderzoeken de mogelijkheden voor een nieuwe hoogwaardige openbaar vervoersverbinding tussen Leiden, Katwijk en Noordwijk.

De zero-emissiezone zorgt voor schonere lucht.

We blijven daarom aangesloten bij de landelijke alliantie en werken goed samen met ondernemers en andere betrokkenen in de stad. We maken de vergunningverlening zo eenvoudig en duidelijk mogelijk. We behouden ontheffingen voor ondernemers die in de knel komen. Een goede begeleiding bij de invoering van de zero-emissiezone is belangrijk. Daarom onderzoeken we samen met ondernemers zorgvuldig of en hoe we de zero-emissiezone vanaf 2030 kunnen uitbreiden richting de LBSP-zijde van Leiden Centraal Station.

3.4. Parkeren

Het parkeren in Leiden is de afgelopen periode flink hervormd. De ontwikkelingen van de agenda autoluwe binnenstad zorgen voor een prettiger verblijfsklimaat en het uiterlijk van de stad is steeds mooier. Het parkeerbeleid komt daarnaast ten goede aan het aantal woningen dat we bouwen. De grote hervormingen van het parkeerbeleid zijn nu doorgevoerd. De komende periode houden we vast aan de uitgangspunten van het parkeerbeleid en passen waar nodig de regels aan. We kiezen ervoor parkeren zo te organiseren dat bewoners, bezoekers en ondernemers hun plek kunnen vinden en er ruimte ontstaat voor een leefbare, groene en groeiende stad.

We zijn ons ervan bewust dat een deel van de inwoners, instellingen en bedrijven zorgen hebben over het parkeerbeleid. Waar het onevenredig knelt passen we het beleid aan, zoals meer parkeervergunningen voor werkenden en mantelzorgers en het vereenvoudigen van de parkeerzones. We blijven het parkeren monitoren en voeren in 2027 een evaluatie uit. Aan de hand van de uitkomsten zullen we waar mogelijk de regels versimpelen.



We voeren in deze bestuursperiode geen nieuwe gebieden met betaald parkeren in.

Uitbreiding is alleen mogelijk als inwoners, ondernemers of hulpdiensten daar zelf om vragen.

We gaan in gesprek met ondernemers en bewoners over parkeren in de binnenstad.

We vinden het belangrijk dat er ruimte is voor kort parkeren in de binnenstad. Daarom verkennen we samen met ondernemers de mogelijkheden hiervoor en hoe bestaande parkeerplekken en laad- en losplaatsen beter gebruikt of ingericht kunnen worden.

We verruimen de parkeervergunningen voor specifieke doelgroepen.

De parkeerdruk in de stad is de afgelopen jaren afgenomen. Voor sommige groepen blijft parkeren toch een uitdaging. Daarom breiden we de mogelijkheden voor parkeervergunningen uit voor werknemers die afhankelijk zijn van de auto, van scholen, zorginstellingen en bedrijven. Ook vrijwilligers van (sport)verenigingen krijgen meer mogelijkheden om te parkeren. Daarnaast maken we het voor bewoners van zorginstellingen makkelijker om bezoek te ontvangen dat afhankelijk is van de auto.

De parkeervergunning voor mantelzorgers maken we gratis.

Het werk van mantelzorgers is letterlijk en figuurlijk onbetaalbaar. Daarom maken we de parkeervergunning voor mantelzorgers gratis.

We onderzoeken hoe werknemers en inwoners parkeergarages slimmer kunnen gebruiken.

Daarbij blijft het uitgangspunt dat bezoekers altijd in de parkeergarages terecht kunnen.

We stimuleren deelmobiliteit in de stad.

Daarmee voorzien we in een behoefte aan vervoer en helpen we de parkeerdruk te verminderen. Bij nieuwbouwprojecten kijken we nadrukkelijk naar de mogelijkheden voor deelmobiliteit. Het gaat daarbij niet alleen om deelauto's, maar bijvoorbeeld ook om deelbakfietsen.

We willen de parkeerzones vereenvoudigen.

In de evaluatie nemen we mee hoe bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties het opknippen van parkeerzones hebben ervaren en onderzoeken we hoe dit vereenvoudigd kan worden.

We onderzoeken de mogelijkheden van extra Parkeerhubs.

Niet iedere inwoner of bezoeker wil of kan de auto kwijt op straat of in het centrum. Daarom onderzoeken we of er extra parkeergelegenheden aan de stadsrand kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld nabij Matilo. Daar kunnen autogebruikers parkeren en overstappen op bus of (deel)fiets.

We willen foutgeparkeerde fietsen aanpakken.

We werken aan genoeg parkeerplekken voor fietsen. Foutgeparkeerde fietsen kunnen de toegankelijkheid van de openbare ruimte beperken en daarmee voor onveilige situaties en overlast zorgen. We intensiveren daarom de aanpak op hinderlijk geparkeerde fietsen met extra handhavingscapaciteit en breiden het fietsdepot uit.

4. Een verbonden stad

A group of children, mostly wearing orange safety vests with a logo, are gathered in a grassy park area. They are listening to an adult man who is standing and speaking. The children are of various ages, some standing and some sitting on a wooden log. The background shows a dense forest of trees. The image is overlaid with several semi-transparent panels that show different perspectives of the same scene, creating a layered effect. The text '4. Een verbonden stad' is prominently displayed in the foreground.

De stad vormen we samen. Inwoners, ondernemers, (studenten) verenigingen, scholen, mantelzorgers, geloofsgemeenschappen, vrijwilligersorganisaties zijn de dragende krachten die het samenleven in onze stad iedere dag vormgeven. Hun inzet koesteren en versterken we. Zij vormen plekken en gemeenschappen van mensen die naar elkaar omzien en die zich verbonden voelen met elkaar én met de stad. Zo blijft Leiden een stad waar mensen prettig kunnen leven en ouder kunnen worden.

Kinderen en jongeren doen volwaardig mee in Leiden. We praten niet alleen over hen, maar ook met hen. We willen dat ieder kind en iedere jongere zich gezien voelt en de kans krijgt om mee te doen en zich te ontwikkelen. Deze samenredzaamheid is een grote kracht van Leiden. Als overheid willen we deze kracht koesteren, ondersteunen en waar mogelijk versterken. Daarbij zorgen we voor goede ondersteuning wanneer kinderen, jongeren of gezinnen het zelf even niet redden. En zorgen we voor een goede aansluiting tussen onderwijs, zorg en jeugdhulp.

In sommige buurten staat de verbondenheid tussen bewoners onder druk. Mensen voelen zich eenzaam, de mentale druk onder jongeren en studenten neemt toe en er is sprake van armoede, schulden en/of dak- en thuisloosheid. Dat willen we tegengaan. Leiden is een sociale stad waar iedereen mee kan doen, een veilige plek heeft en zich thuis voelt. Een stad ook waarin iedereen de verantwoordelijkheid neemt om daar een steentje aan bij te dragen.



4.1. Jeugd en Onderwijs

Ieder kind en iedere jongere verdient de kans om zich te ontwikkelen, gezond en veilig op te groeien en mee te doen. Daarom investeren we in gelijke kansen, goed onderwijs, een gezonde leefomgeving en plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten. We werken samen met ouders, scholen, verenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties om kinderen en jongeren de ondersteuning en ruimte te geven die zij nodig hebben.

We luisteren naar jongeren en betrekken hen bij onderwerpen die hen aangaan. Zo krijgen zij niet alleen de ruimte om mee te praten, maar ook om invloed uit te oefenen op hun omgeving en hun toekomst. We zetten in op preventie en tijdige jeugdhulp, zodat kinderen en gezinnen de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben en problemen niet onnodig groter worden. Onderwijs en jeugdhulp sluiten daarbij goed op elkaar aan.

Zo bouwen we aan een stad waarin ieder kind en iedere jongere zijn of haar talenten kan ontwikkelen en met vertrouwen aan de toekomst kan bouwen.

4.1.1. Jeugd

Integraal werken voor de jeugd.

Ieder kind en iedere jongere verdient de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Daarom kiezen we voor een integrale aanpak waarin jeugdhulp, onderwijs, welzijn en veiligheid nog beter met elkaar samenwerken.

De Gelijke Kansen Aanpak werkt.

Ieder kind verdient de kans om zich optimaal te ontwikkelen. Daarom zetten we de Leidse Gelijke Kansen Aanpak voort en blijven we ongelijk investeren om gelijke kansen te creëren. We versterken de ondersteuning aan kinderen, jongeren en hun gezinnen, juist wanneer zij extra hulp nodig hebben. We continueren de inzet van brugfunctionarissen op scholen. Zij vormen een belangrijke schakel tussen gezinnen, onderwijs en hulpverlening, signaleren problemen vroeg en zorgen ervoor dat kinderen en jongeren snel de juiste ondersteuning krijgen. Zo kunnen leraren zich richten op het geven van goed onderwijs. We versterken de samenhang tussen onderwijs, armoedebeleid en jeugdhulp, onder andere om thuiszitten te voorkomen.

We zetten in op de ambitie van de gezondste generatie. We willen dat kinderen en jongeren gezond, weerbaar en gelukkig kunnen opgroeien. Leiden draagt zijn steentje graag bij om te komen



tot een rookvrije generatie. We kijken welke plekken we nog meer rookvrij kunnen maken. We hebben aandacht voor een rookvrije omgeving, gezonde voeding, een verantwoorde omgang met alcohol, en smartphonevrije plekken. Ook mentale gezondheid is hierbij onmisbaar. We steunen initiatieven die het bewustzijn vergroten over de negatieve impact van drugs op de gezondheid.

Samen werken aan gezond leven en opgroeien. We investeren in sterke gezinnen en een goed netwerk waar kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien. Daarbij zijn goede voorzieningen voor ontmoeting, opvoedondersteuning en relatieondersteuning belangrijke onderdelen. We kunnen dit echter niet alleen. Daarom trekken we samen op met scholen, verenigingen, ouders/verzorgers en zorg- en welzijnsorganisaties. Daarnaast blijven we landelijk aandacht vragen voor maatregelen en regelgeving die bijdragen aan een gezondere omgeving voor kinderen en jongeren.

We willen tijdige en passende jeugdhulp voor ieder kind en gezin, met meer aandacht voor preventie.

We vinden het niet normaal dat één op de zeven jongeren afhankelijk is van jeugdhulp. We willen wel dat ieder kind en gezin tijdig ondersteuning krijgt als het nodig is. Dat doen we lokaal waar het kan en via specialistische hulp waar het moet. Leidende kaders zijn voor ons de landelijke hervormingsagenda Jeugd en de maatregelen uit de Taskforce Jeugd Holland Rijnland. We willen de lokale teams versterken, evenals de samenwerking tussen onderwijs, zorg en het sociaal domein en we willen sturen op passende en tijdige hulp. Zo werken we aan een stelsel van jeugdhulp dat kinderen en gezinnen centraal stelt en tegelijkertijd kwalitatief goed, beschikbaar en financieel toekomstbestendig is. We willen hier meer grip op krijgen.

Jongeren verdienen ontmoetingsplekken.

Jongeren verdienen aantrekkelijke plekken om elkaar te ontmoeten. Bij de inrichting van de openbare ruimte zorgen we voor multifunctionele speel- en ontmoetingsplekken voor alle kinderen en jongeren. Zo zorgen we voor geschikte plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten.

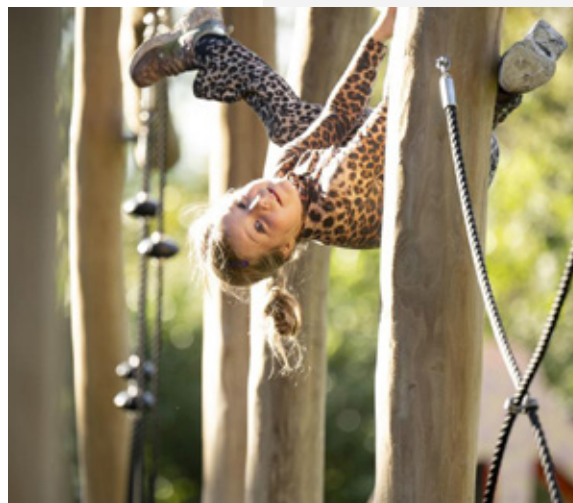
Sport, bewegen en spelen zijn onmisbaar.

Voor een gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren is het essentieel om voldoende ruimte te hebben om te sporten en te bewegen en buiten te spelen, in de buurt en voor ieder kind toegankelijk. We willen dat alle kinderen mee kunnen doen, ongeacht de financiële situatie van het gezin.

Daarom blijven we investeren in laagdrempelige sport- en beweegmogelijkheden en in aantrekkelijke, veilige speel- en ontmoetingsplekken. Daarnaast investeren we in de ondersteuning van speeltuinverenigingen en een goed beheer van speelvoorzieningen. Zo stimuleren we niet alleen een gezonde leefstijl, maar dragen we ook bij aan het welzijn, de sociale ontwikkeling en het zelfvertrouwen van onze jeugd.

4.1.2. Onderwijs

Leiden is een kennisstad om trots op te zijn. Van voorschoolse educatie, basisscholen en middelbare scholen tot mbo, de Hogeschool Leiden en de Universiteit Leiden: in onze stad werken iedere dag duizenden mensen aan de ontwikkeling van kinderen, jongeren en studenten. De kracht van Leiden zit niet alleen in de kwaliteit en diversiteit van onze onderwijsinstellingen, maar ook in de verbinding tussen onderwijs, onderzoek, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Daarmee is onderwijs een belangrijke motor voor de ontwikkeling van onze stad én voor gelijke kansen voor alle Leidenaren. We willen die sterke positie koesteren en verder uitbouwen, zodat ieder kind,



iedere jongere en iedere student in Leiden de ruimte en kansen krijgt om zich te ontwikkelen en mee te doen.

We zetten in op goede schoolgebouwen.

Goede onderwijshuisvesting is een voorwaarde voor goed onderwijs. Alle kinderen verdienen een veilige, gezonde en toekomstbestendige school. Daarom zetten we de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan voort en lobbyen we richting het Rijk voor extra middelen. Samen met schoolbesturen werken we gericht aan het vernieuwen van schoolgebouwen, van voorbereidingskrediet tot investeringsplan. Deze aanpak zorgt voor rust en duidelijkheid en helpt ons stappen te blijven zetten in de grote huisvestingsopgave.

We investeren in groene en waterrijke schoolpleinen.

Dit doen we samen met scholen en ouders. Groenblauwe schoolpleinen dragen bij aan verkoeling op warme dagen, wateropvang bij hevige regenval en geven kinderen meer ruimte om te spelen, bewegen en ontdekken in een gezonde omgeving.

We zetten de bibliotheek op school voort.

Goed kunnen lezen is belangrijk voor plezier, kansgelijkheid en volwaardige deelname aan de samenleving. Daarom investeren we structureel in Bibliotheek op School, zodat zoveel mogelijk kinderen in aanraking komen met lezen en taal.

We maken ons sterk voor een rijke schooldag en onderzoeken de mogelijkheden van familiescholen. Zo krijgen kinderen meer kansen om hun talenten te ontwikkelen, ongeacht hun achtergrond en versterken we de verbinding tussen school, thuis en de buurt.

We verbinden het onderwijs en bedrijfsleven. We werken samen met onderwijsinstellingen en bedrijven om ervoor te zorgen dat opleidingen goed aansluiten bij het bedrijfsleven en we ondersteunen stage- en leerwerktrajecten, zodat studenten ervaring op kunnen doen in de praktijk.

We werken aan een stad waarin mbo-studenten volwaardig en gelijkwaardig kunnen meedoen, met dezelfde kansen en waardering als andere studenten. Zij zijn van onschatbare waarde voor onze stad: zij worden de vakmensen, zorgverleners, technici, onderwijzers en ondernemers die onze stad draaiende houden. Daarom zetten we ons in voor gelijke behandeling, betere kansen en een sterke positie van het mbo.

Wij zijn trots op de Universiteit Leiden. De stad en de oudste universiteit van Nederland zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, hebben elkaar door de eeuwen heen versterkt en dat willen we in de toekomst blijven doen. We investeren in goede samenwerking met de universiteit en vormen een gezamenlijke agenda waarmee we Leiden en de universiteit verder

kunnen versterken. Daarbij denken we constructief mee over ruimte die de universiteit nodig heeft om waar nodig te groeien en te ontwikkelen.

Als oudste studentenstad van Nederland zijn studenten en Leiden onlosmakelijk aan elkaar verbonden. We zijn dan ook trots op het studentenleven in Leiden, van mbo en hbo tot de universiteit. We verhogen net als de afgelopen jaren het budget van het samenwerkingsverband tussen de gemeente, Leiden & Partners en de studentenverenigingen, het Strategisch Partnerschap. Hierdoor kunnen studenten maatschappelijke activiteiten organiseren om student en stad dichterbij elkaar te brengen, zoals de Langste Leidse Tafel en de reanimatiedag "Hart voor de Stad".

We investeren structureel in studentenwelzijn. Meer dan de helft van de studenten in Leiden kampt met psychische problemen. Goede mentale gezondheid is een voorwaarde om goed te kunnen studeren en volwaardig mee te doen. Daarom blijven we investeren in het mentaal welzijn van studenten.





5. Een veerkrachtige stad

Een sterke samenleving begint bij mensen die naar elkaar omkijken. We geven ruimte aan inwoners en maatschappelijke organisaties om mee te doen en verantwoordelijkheid te nemen, en bieden ondersteuning waar dat nodig is.

Ondanks dat Leiden een welvarende stad is, gaat het niet met iedereen goed. Niet iedereen heeft een netwerk om op terug te vallen of mensen om zich heen die naar hen omzien. Juist dan willen we als overheid een vangnet bieden en ondersteuning geven aan wie dat nodig heeft. Daarbij begint een sociaal en veerkrachtig bestaan bij bestaanszekerheid: voldoende inkomen en een dak boven het hoofd zijn randvoorwaarden om mee te kunnen doen.



5.1. Omzien naar elkaar, ruimte voor iedereen

Leiden is een stad waarin we naar elkaar omkijken en waarin iedereen de ruimte krijgt om mee te doen. We staan naast mensen die ondersteuning nodig hebben, van mensen die dak- of thuisloos zijn tot mantelzorgers, ouderen en jongeren die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Tegelijkertijd versterken we de kracht van buurten en gemeenschappen, omdat een betrokken samenleving waarin inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente elkaar weten te vinden, de basis vormt voor een stad waarin mensen zich thuis voelen.

We willen dat iedereen zich gezien, veilig en welkom voelt in Leiden. Daarom zetten we ons in voor een inclusieve stad, waarin ruimte is voor verschillende achtergronden, verhalen en perspectieven. We werken samen met inwoners en organisaties aan sterke buurten, goede zorg en ondersteuning en voldoende ruimte om te wonen, te werken, elkaar te ontmoeten en mee te doen. We betrekken inwoners en maatschappelijke organisaties actief bij wat we doen. Zo bouwen we aan een Leiden waarin iedereen ertoe doet en waarin we samen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor de stad.

Wonen Eerst en Housing First maken we leidende principes voor de ondersteuning van mensen die dak- en thuisloos zijn. Beide stellen een stabiele woonplek voorop, met passende ondersteuning, waarbij Housing First primair is gericht op het beëindigen van langdurige dakloosheid bij mensen met complexe problematiek en Wonen Eerst dit principe breder toepast, met nadrukkelijk ook aandacht voor het voorkomen van dakloosheid.

We werken aan een sterke en verbonden stad waarin inwoners ruimte krijgen om zelf bij te dragen aan hun buurt. Daarom investeren we in een lokaal gemeenschapsfonds. Het fonds maakt het voor inwoners en lokale initiatieven vanuit de gemeenschap makkelijker om ideeën die bijdragen aan ontmoeting, leefbaarheid en sociale samenhang daadwerkelijk uit te voeren. Zo versterken we de samenredzaamheid in buurten, en geven we inwoners meer mogelijkheden om eigenaarschap te nemen voor hun leefomgeving.

We breiden de ondersteuning van mantelzorgers uit met logeertzorg. Mantelzorgers, jong en oud, zijn van grote betekenis voor onze stad en voor de zorg aan naasten. We starten een pilot met logeertzorg in

Leiden en sluiten aan bij landelijke initiatieven. Zo geven we mantelzorgers de mogelijkheid om tijdelijk op adem te komen en voorkomen we overbelasting.

We erkennen en waarderen onze veteranen en dragen zorg voor adequate ondersteuning. Zo bouwen we samen aan een veerkrachtig Leiden.

Leiden is de stad van vluchtelingen. Leiden vangt asielzoekers en statushouders op. We nemen onze verantwoordelijkheid en bieden asielzoekers een veilig thuis door de spreidingswet uit te voeren. Een asielzoekerscentrum is hiervoor de basis zodat op een passende plek permanent de benodigde opvang kan worden geboden. We verwelkomen vrijwilligers en initiatieven die een bijdrage willen leveren en nemen waar nodig maatregelen om de leefbaarheid in de buurt te versterken. Asielzoekers en statushouders doen in Leiden zoveel mogelijk mee in de stad, ze gaan aan het werk en leren de Nederlandse taal. Daar ondersteunen we hen bij. Ook verwachten we dat de regio verantwoordelijkheid neemt voor voldoende opvang en spreken hen daarop aan als dit niet gebeurt.

We zetten ons in om eenzaamheid te voorkomen en de mentale gezondheid te verbeteren. De gemeente heeft in de afgelopen jaren een eigen aanpak ontwikkeld in de bestrijding van eenzaamheid en het verbeteren van de mentale gezondheid. Die zetten we voort. De overheid kan dit probleem niet alleen oplossen, een sterke samenleving waarin naar elkaar wordt omgezien is cruciaal. Samen met inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties zetten we ons ervoor in dat er naar iedere Leidenaar wordt omgekeken. Lief- en leedstraten leveren hier een belangrijke bijdrage aan. We evalueren het beleid van de afgelopen jaren om de aanpak verder te verbeteren.

Maatschappelijke organisaties en geloofsgemeenschappen betrekken we structureel. Zij zijn van onschatbare waarde voor Leiden. Ze staan midden in de samenleving, kennen veel kwetsbare inwoners persoonlijk en weten vaak als geen ander wat er speelt en waar behoefte aan is. Die kennis en ervaring willen we beter benutten, bij het maken én uitvoeren van beleid. Daarom geven we maatschappelijke organisaties en geloofsgemeenschappen binnen de gemeente één duidelijk aanspreekpunt dat ook als aanjager fungeert. Zo maken we het makkelijker om elkaar te vinden, ideeën te delen en samen te werken aan oplossingen die aansluiten bij wat er in de stad nodig is.

We blijven aandacht besteden aan het slavernij- en koloniaal verleden van onze stad. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan bewustwording van de doorwerking van het slavernijverleden en aan erkenning daarvan. We werken aan de totstandkoming van monumenten voor zowel het trans-Atlantische als ook het Oost-Indische deel van onze gedeelde geschiedenis. Zo blijven we werken aan een inclusieve stad die ruimte biedt aan verschillende perspectieven en verhalen.

We organiseren ondersteuning integraal en zoveel mogelijk vanuit één aanspreekpunt voor inwoners, zodat zij snel en eenvoudig de dienstverlening ontvangen die aansluit bij hun situatie. We werken daarbij nadrukkelijk samen met het maatschappelijk middenveld en gebruiken hun kennis en expertise om onze hulpverlening te verbeteren, net zoals we de input van ervaringsdeskundigen gebruiken. Met de zogenaamde 0-100 aanpak stellen we de zorg en ondersteuning voor inwoners centraal, in plaats van de wetten en leeftijdsgrenzen van het zorgsysteem. Zo kijken we bijvoorbeeld naar het hele gezin in plaats van alleen naar het kind. Op die manier kunnen we beter aansluiten bij wat er nodig is, problemen eerder aanpakken en onze middelen op termijn beter en toekomstbestendiger inzetten.

We blijven ons inzetten voor de acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van verschillende minderheden. In Leiden is geen plaats voor racisme en discriminatie. We willen zorgen dat in Leiden iedereen meetelt, ongeacht achtergrond, gender, geloof, seksuele oriëntatie of beperking. We komen op voor mensen die te maken krijgen met uitsluiting, discriminatie of onveiligheid. Initiatieven die bijdragen aan ontmoeting, zichtbaarheid en verbondenheid, zoals de Pride, zijn daarbij waardevol en blijven we ondersteunen. We zorgen er tegelijkertijd voor dat de lessen en aanpak van Leiden Inclusief van de afgelopen jaren worden geborgd in de gemeentelijke organisatie. Zo maken we inclusie niet alleen zichtbaar in de stad, maar onderdeel van hoe we als gemeente werken.



We zetten het Bouwdepot voort.

Kwetsbare jongeren die dak- of thuisloos zijn, of dreigen te worden, verdienen de kans om weer grip op hun leven te krijgen en te bouwen aan een zelfstandige toekomst. Met het Bouwdepot krijgen zij een jaar lang financiële steun én professionele begeleiding. Zo bieden we perspectief aan jongeren en werken we preventief om te voorkomen dat problemen verder oplopen. We helpen jongeren bestaanszekerheid op te bouwen, een stabiele plek te vinden en stappen te zetten richting opleiding, werk en een eigen toekomst.

Gezond ouder worden in je eigen leefomgeving.

We willen ervoor zorgen dat ouderen zo lang mogelijk gezond thuis kunnen wonen. Doordat de groep ouderen in de samenleving groeit en deze groep bovendien ook nog ouder wordt (dubbele vergrijzing), neemt de behoefte aan ondersteuning toe. Dat vraagt om toegankelijke woningen, ontmoetingsplekken en zorg en voorzieningen dichtbij. Ook het werk van mantelzorgers verdient daarbij alle waardering. Wij blijven inzetten op meerjarige indicaties voor mensen met een stabiele, langdurige zorgbehoefte. Dit geeft deze inwoners de nodige zekerheid en voorkomt een jaarlijkse herkeuring.

We willen voldoende plek voor huisartsen in Leiden.

We geven uitvoering aan de aanpak die is ontwikkeld om de toegang tot huisartsenzorg te verbeteren.

We versterken de positie van arbeidsmigranten.

Leiden ontwikkelt een integrale visie op arbeidsmigratie die recht doet aan zowel de economische waarde als de maatschappelijke impact ervan. Waar er nu al veel aandacht is voor internationale kenniswerkers, gaan we nadrukkelijk ook focus leggen op de positie van ongeschoolde en praktisch geschoolde (EU-)arbeidsmigranten in de bouw, horeca en andere sectoren. We willen uitbuiting en verdringing op de arbeidsmarkt tegengaan. Hierin zien we een cruciale rol voor ondernemers en werkgevers.

We zorgen voor nieuw vastgoedbeleid als helder kompas.

We werken aan nieuw gemeentelijk vastgoedbeleid, waarin de maatschappelijke opgaven van de stad centraal staan. Dit biedt richting aan de inzet van ons vastgoed en de maatschappelijke meerwaarde die we daarmee willen bereiken. We hebben oog voor kleinere culturele verenigingen, studentenverenigingen en studieverenigingen die moeite hebben passende huisvesting te vinden. Waar mogelijk helpen we hen bij het vinden van ruimte. Tegelijkertijd is maatschappelijke ruimte schaars en kunnen we niet iedere ruimtevraag oplossen.



5.2. Bestaanszekerheid

We willen dat mensen kunnen meedoen, rond kunnen komen en grip hebben op hun leven. Daarom zetten we in op werk dat loont, het voorkomen van armoede en schulden en voor wie dat nodig heeft ondersteuning die dichtbij, eenvoudig en toegankelijk is.

We willen problemen waar mogelijk voorkomen en mensen helpen voordat zorgen uitgroeien tot grotere problemen. Daarom zorgen we ervoor dat ondersteuning in de buurt beschikbaar is, met een duidelijk aanspreekpunt en aansluitend bij wat mensen nodig hebben en bij wat ze zelf kunnen. De kennis en ervaring van mensen die zelf met problemen en ondersteuning te maken hebben, is daarbij van grote waarde om passende en werkbare oplossingen te bieden.

Iedereen heeft recht op perspectief.

Voor een deel van de mensen in de bijstand is de afstand naar betaald of onbetaald werk te groot. We laten niemand aan zijn lot over; we gaan uit van vertrouwen, en maken met iedereen een persoonlijk begeleidingsplan om mee te kunnen doen in de samenleving.

We voorkomen dat armoede de kansen van kinderen bepaalt. We verbinden ons armoedebeleid daarom nog sterker met de Gelijke Kansen Aanpak en het jeugdbeleid. Door problemen thuis eerder te signaleren en ondersteuning dichtbij te organiseren, voorkomen we dat financiële zorgen leiden tot achterstanden op school of andere problemen in de ontwikkeling van kinderen. We blijven ongelijk investeren waar dat nodig is en volgen de effecten van deze preventieve aanpak op kansengelijkheid.

Het voorkomen van armoede en schulden is belangrijk. Schulden kunnen verschillende oorzaken hebben en mensen kunnen hierdoor snel in de problemen komen. Zeker kwetsbare groepen willen we beschermen tegen schulden. Gokken is nu makkelijker dan ooit en de gevolgen vergaand. We willen daarom geen casino's in onze stad en onderzoeken de mogelijkheid en financiële consequenties voor het verbieden van gokreclames. Ook blijven we met ondernemers het gesprek voeren om kopen op afbetaling te ontmoedigen.

Werken moet lonen. Werken is de sleutel tot zelfstandigheid, eigenwaarde en sociale contacten. Wie werkt, investeert in zichzelf en de toekomst van onze stad. Als je vanuit een bijstandsuitkering (weer) aan het werk gaat, dan moet dat financieel lonen. We gaan actief aan de slag om een armoedeval tegen te gaan en zullen nieuwe initiatieven hieraan toetsen.

We kiezen voor een integrale aanpak op het gebied van werk, inkomen, armoede en schulden. Ons beleid om mensen naar werk te begeleiden, gaan we combineren met ons beleid om mensen uit armoede te halen en van hun schulden af te helpen.

Iedereen moet de mogelijkheid hebben om naar vermogen bij te dragen aan onze stad, via betaald werk of maatschappelijke inzet.

We willen mensen die ondersteuning nodig hebben duurzaam aan het werk helpen én zorgen dat meer mensen mee kunnen doen in de samenleving. Daarom maken we een aanpak om samen met ons ontwikkelbedrijf DZB de mogelijkheden voor passend werk en maatschappelijke participatie te verbreden, voortbouwend op initiatieven zoals de conciërgeregeling. We werken daarbij samen met werkgevers en maatschappelijke organisaties, zoals scholen en sportverenigingen. Zo dragen we bij aan een stad waarin iedereen mee kan doen.

We zorgen voor eenvoudige en toegankelijke regelingen voor mensen met een laag inkomen. Daarbij gaan we uit van vertrouwen en de menselijke maat. Ook willen we mensen bereiken die nu nog geen gebruik maken van de financiële hulp waar zij recht op hebben. Waar nodig bieden we ondersteuning bij geldzorgen, schulden en inkomen. We zetten in op vroegsignalering en vervolgen onze Leidse aanpak Eerste Hulp bij Geldzorgen.

Onze minimaregelingen blijven beschikbaar, en de Sleutelpas heeft daarbij een sleutelrol.

Met de pas kunnen inwoners deelnemen aan sportieve, culturele en andere maatschappelijke activiteiten. We evalueren na drie jaar. Bij deze evaluatie kijken we nadrukkelijk naar het bereik, het gebruik en de maatschappelijke effecten van de Sleutelpas en naar de mogelijkheden om de doelgroep verder uit te breiden.

We hebben aandacht voor armoede onder studenten. We brengen in beeld waar studenten tussen bestaande gemeentelijke en landelijke regelingen en voorzieningen vallen en verbeteren waar nodig de informatie en toeleiding naar passende bestaande ondersteuning. We blijven daarnaast bij het Rijk aandacht vragen voor de positie van studenten in het landelijke armoede- en inkomensbeleid.





6. Een weerbare en veilige stad

Een veilige en weerbare samenleving is een belangrijke voorwaarde voor een prettige stad. Iedereen moet zich veilig voelen: thuis, in de wijk, op straat én online. Momenteel is dat niet voor iedereen het geval. Daarom zetten we in op preventie, sociale veiligheid en sterke wijken waarin inwoners naar elkaar omzien, maar ook waar nodig op repressie bij overlast en criminaliteit. We investeren de komende periode extra in onze jeugd. Door te investeren in jongerenwerk, buurthuizen en de stedelijke jeugdaanpak, houden we kwetsbare groepen op het rechte pad. Ook zetten we extra stappen in de aanpak van overlast en ondermijning. In een tijd van toenemende internationale geopolitieke spanningen en maatschappelijke onrust, houden we aandacht voor digitale veiligheid en de voorbereiding op crisissituaties.

We investeren in de toekomst van onze jeugd en werken aan één samenhangend jeugdbeleid. Daarbij kijken we niet alleen naar zorg en veiligheid, maar ook naar ontwikkeling, welzijn en gelijke kansen. We hebben oog voor alle jongeren en pakken problemen zo vroeg mogelijk aan. We gaan door met onze interventies, zoals de PIT-aanpak, de stedelijke jeugdaanpak, Skill School en Dealbreakers en specialistisch jongerenwerk. We lobbyen actief bij het Rijk voor (co)financiering.

We gaan door met de aanpak online leefwereld. Het leven van jongeren speelt zich steeds vaker online af. Dat vraagt om een werkwijze die aansluit bij hun leefwereld. We willen beter zicht krijgen op wat er online onder jongeren speelt en bijdragen aan het tegengaan van zaken zoals radicalisering en seksueel geweld. De plannen hiervoor voeren we uit.

We onderzoeken hoe we bestaande interventies, structuren, partners en middelen gericht op jongeren ook online beter kunnen laten aansluiten.

We houden aandacht voor het vergroten van onze digitale veiligheid. Onze samenleving digitaliseert in hoog tempo. Dat biedt kansen, maar brengt ook nieuwe risico's met zich mee, zoals oplichting. Waar nodig helpen we inwoners in een kwetsbare situatie en ouderen hun digitale weerbaarheid te versterken, we houden dienstverlening toegankelijk voor iedereen en werken samen met maatschappelijke organisaties om digitale risico's te voorkomen en tegen te gaan.

Iedereen moet zich veilig voelen in Leiden, op straat, in de buurt en thuis. Daarom blijven we ons krachtig inzetten tegen straatintimidatie, grensoverschrijdend gedrag en geweld tegen kwetsbare groepen. Dit doen we door initiatieven zoals 'Schouwen met Vrouwen' en 'Wensen en Grenzen' voort te zetten en we vertalen de opbrengsten daarvan zoveel mogelijk naar concrete maatregelen voor veilige en overzichtelijke buurten, (regionale) fietsroutes en voorzieningen en voldoende handhaving. Hierbij is verantwoord en tijdelijk cameragebruik als onderdeel van een breed pakket aan maatregelen een mogelijkheid. Zo werken we aan een stad waarin iedereen zich vrij, gelijkwaardig en daadwerkelijk veilig kan bewegen en leven.



We ontwikkelen een Leidse aanpak tegen huiselijk geweld en femicide. We zien een breder probleem van geweld en onveiligheid voor met name vrouwen, dat vaak begint met kleinere signalen van intimidatie, controle en grensoverschrijding, maar steeds verder kan escaleren en in het uiterste geval leiden tot femicide. Daarom versterken we preventie, bewustwording en vroegsignalering zodat professionals, verenigingen, onderwijs en horeca signalen eerder onderkennen. Ook stimuleren we mensen eerder een melding te maken bij Veilig Thuis. We ontwikkelen, in aansluiting op de landelijke aanpak, een samenhangende Leidse aanpak van femicide. Daarbij is het uitgangspunt dat bij huiselijk geweld de dader en niet het slachtoffer uit huis wordt geplaatst. We omarmen initiatieven zoals de draagbare AWARE-knop (Abused Women's Active Response Emergency). Verder zorgen we voor voldoende opvang in Leiden en de regio voor slachtoffers die niet meer thuis kunnen wonen en waar nodig breiden we de vrouwenopvang uit.

We investeren in een weerbare Leidse samenleving waarin inwoners elkaar helpen en ondersteunen wanneer dat nodig is.

Daarbij vinden we het belangrijk dat vitale basisvoorzieningen, zoals drinkwater en voedsel, ook tijdens een crisis beschikbaar blijven en dat kritische gemeentelijke processen doorgaan. We richten de komende jaren een wijkgerichte crisisinfrastructuur in, zodat buurten beter voorbereid zijn op noodsituaties en inwoners weten waar zij terechtkunnen. Er is al heel veel

kennis en kunde in de stad aanwezig, bijvoorbeeld bij onze mbo-, hbo- en universitaire opleidingen. Daarom werken we nauw samen met onderwijsinstellingen, maar ook met (studenten)-verenigingen, bewonersinitiatieven, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.

Criminele activiteiten mogen geen onderdeel worden van het dagelijks leven in onze stad.

Van drugshandel en het witwassen van crimineel geld tot het misbruiken van panden, bedrijven of vastgoed voor criminele doeleinden: ondermijning verstoort de eerlijke economie en tast de veiligheid en leefbaarheid van buurten aan. Vooral op plekken waar de sociale samenhang al kwetsbaar is, zoals de Beestenmarkt, kan dit grote gevolgen hebben. Daarom zetten we de succesvolle Leidse aanpak voort en versterken we de gemeentelijke organisatie om signalen van ondermijning sneller te herkennen en aan te pakken. We werken daarbij nauw samen met politie, justitie en andere partners. Met gerichte controles, het delen van informatie en het sluiten van panden waar dat nodig is, verstoren we criminele activiteiten en voorkomen we dat criminelen voet aan de grond krijgen. We hebben extra aandacht voor branches en ondernemingen waar het risico op criminele inmenging groter is, zoals vastgoed, horeca en ondernemingen die gevoelig zijn voor witwassen of drugshandel. Zo beschermen we inwoners, buurten en ondernemers die zich wél aan de regels houden.

Bij een schonere en veiligere leefomgeving hoort ook een vuurwerkvrije omgeving.

Voor de jaarwisseling 2026-2027 organiseren we daarom een vuurwerkshow met een aanvullend programma op de Lammermarkt. Voor de jaren daarna onderzoeken we samen met de stad welke invulling het beste aansluit bij Leiden en bijdraagt aan een feestelijke, veilige en schone jaarwisseling.

We versterken de inzet van de studentambassadeurs van politie en brandweer. We willen dat zij voldoende ruimte hebben om zichtbaar en benaderbaar te zijn binnen de Leidse studentengemeenschap. Zij vormen een belangrijke brug tussen studenten en hulpdiensten en dragen bij aan vertrouwen, bewustwording en een veilige studentenomgeving.

We investeren in een multidisciplinair team waarin zorg, veiligheid en ervaringsdeskundigen samenwerken.

Dit doen we om oplossingen te bieden voor dak- en thuisloosheid en te werken aan een menswaardige opvang en huisvesting voor kwetsbare doelgroepen.

We erkennen ook dat de toename van dak- en thuisloze mensen tot overlast kan leiden.

Dat vraagt in het geval van ernstige verstoring van de openbare orde, vervuiling, hinderlijk of bedreigend gedrag waarbij zorg en ondersteuning onvoldoende kan bereiken, om de mogelijkheid om handhavend op te kunnen treden. Daarvoor nemen we in de APV op dat voor bepaalde tijd in een

specifiek aan te wijzen gebied op agressieve of opdringerige wijze bedelen en het overnachten in de openbare ruimte verboden kan worden. Dat gebeurt in principe pas nadat is ingezet op passende oplossingen vanuit het multidisciplinair team.

Verbetering van leefbaarheid.

Op een aantal plekken in de stad staat de leefbaarheid onder druk. Door middel van vergroening van de openbare ruimte, het realiseren van ontmoetingsplekken en een scherpere handhaving op overlast zorgen wij voor verbetering van het leefklimaat voor alle Leidenaren.

We breiden de gemeentelijke handhavingscapaciteit uit om de leefbaarheid in de stad te versterken.

De extra capaciteit wordt onder meer ingezet voor het tegengaan van zwerfafval, straatintimidatie en fietsparkeeroverlast en het vergroten van de verkeersveiligheid.



A person with two long braids is seen from behind, wearing a red and white jacket. The jacket has 'SINDS 1574' and a large white number '3' on the back, flanked by laurel wreaths. Below the '3' is the text 'Leidse Glibber' and the website 'www.leidseglibber.nl'. The person is standing at a festival or fair, with colorful lights and other people in the background. A semi-transparent white box is overlaid on the right side of the image.

7. Een bruisende stad

Leiden is een stad van ontmoeting. Een stad waar mensen elkaar tegenkomen in de openbare ruimte, op sportverenigingen, tijdens evenementen, in musea en in het nachtleven. Die ontmoetingen geven de stad energie en zorgen voor verbinding. Cultuur, sport en evenementen brengen mensen samen en bieden bovendien ruimte aan talent, initiatief en ondernemerschap.

Cultuur, evenementen en erfgoed geven Leiden een eigen identiteit en dragen bij aan de levendigheid van de stad. Musea, theaters, makers, monumenten en historische gebouwen vertellen samen het verhaal van Leiden en geven de stad karakter. Tegelijkertijd draagt een sterk cultureel aanbod bij aan een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en ondernemers. Sportverenigingen en sportvoorzieningen zijn belangrijke plekken voor ontmoeting, gezondheid en talentontwikkeling. Ze dragen bij aan een sterke sociale basis in de stad en brengen Leidenaren van alle leeftijden en achtergronden met elkaar in contact. Een bruisende stad is een stad waar veel gebeurt, maar vooral een stad waarin iedereen mee kan doen.



7.1. Cultuur en erfgoed

In Leiden loop je binnen enkele minuten van een sportvereniging naar een toonaangevend museum, van een historisch monument naar een bruisend evenementenplein. De rijke geschiedenis en het unieke erfgoed vormen het decor van een stad die voortdurend in beweging is. Monumenten, grachten en historische gebouwen vertellen het historische verhaal van Leiden, terwijl een grote studentengemeenschap, een bloeiend verenigingsleven en een veelzijdig cultureel aanbod de stad iedere dag opnieuw energie geven.

We bieden ruimte voor cultuur, creativiteit en verenigingen in de stad. In Leiden is er aanbod van grote culturele instellingen, kleine makers en amateurkunst. Samen zorgen zij voor een rijk, levendig cultureel landschap. Daar zijn we trots op en daarom blijven we erin investeren. We stellen extra middelen beschikbaar voor onder andere het subsidiestelsel cultuur en voor evenementen.

We openen een extra broedplaats. Culturele broedplaatsen en ateliers geven ruimte aan talent, makers en kunstenaars. Ze maken Leiden levendig en aantrekkelijk. Toch zijn plekken schaars voor deze groep. Daarom willen we deze bestuursperiode een extra broedplaats openen, waarbij we het Volkshuis als logische plek zien. We willen dat dit pand zich ontwikkelt tot een multifunctionele accommodatie met broedplaatsfunctie, waar

culturele, sociaalmaatschappelijke en economische initiatieven elkaar versterken. Ook houden we, bij de zoektocht naar een nieuwe bestemming voor cultureel erfgoed en leegstaande kerken, oog voor de oorspronkelijke functie van deze gebouwen. Dat kan bijvoorbeeld door te kiezen voor een sociaal-maatschappelijke bestemming.

We koesteren onze identiteit als stad van kunst, erfgoed en cultuur. Leiden is een stad van kunst, cultuur en geschiedenis. We versterken deze identiteit door te investeren in cultureel erfgoed, cultuureducatie en initiatieven zoals Bibliotheek op School. We onderzoeken op welke manier bij de gebiedsontwikkeling Zuidwest een bibliotheekvoorziening ingepast kan worden.

We vinden het belangrijk dat alle kinderen in Leiden zich kunnen leren uitdrukken in muziek, dans en andere creativiteit. We willen daarom in gesprek met BplusC over een muziekbank waar kinderen instrumenten kunnen lenen. Net als voor sport willen we dat de muziekschool, de bibliotheek, theaters en musea ook toegankelijk zijn voor kinderen uit minder bedeelde gezinnen.

We behouden en versterken ons cultureel erfgoed. Met haar historische binnenstad en vele monumenten beschikt Leiden over uniek cultureel erfgoed. We zijn zuinig op het cultureel erfgoed in

de stad. Kerken, musea, andere historische gebouwen en de grachten vertellen veel over de geschiedenis van Leiden. We blijven dit erfgoed behouden en versterken, met aandacht voor zowel de gebouwde omgeving als ook het Leidse water. We onderzoeken de mogelijkheden voor extra ligplaatsen voor varend erfgoed. We hebben ook oog voor jong erfgoed. We dragen bij aan de opzet van een museum in de bunker aan de Morsweg en gaan door met de aanwijzing van gemeentelijke monumenten van na de Tweede Wereldoorlog.

We ondersteunen eigenaren van monumentale panden zo goed mogelijk om subsidies aan te vragen om hun gebouwen te onderhouden en te verduurzamen. Daarbij vereenvoudigen we de procedures. De impuls in de regeling voor het herstel van het historisch stadsbeeld (bijvoorbeeld winkelpuien) zetten we door, ook voor historische straten buiten de binnenstad.

We hechten belang aan een sterke lokale omroep en lokale journalistiek. Het is heel belangrijk dat inwoners op een goede manier betrokken zijn bij wat er in de stad speelt. Lokale omroepen spelen hierbij een belangrijke rol, daar investeren we graag in. Onder andere het Leids Mediafonds speelt hierin een belangrijke rol. Dat zetten we graag voort.

7.2. Sport

We zorgen ervoor dat iedereen in Leiden ruimte en mogelijkheden heeft om te sporten en te bewegen. Sport en bewegen zijn belangrijk voor een gezonde stad, maar ook voor ontmoeting, plezier, talentontwikkeling en verbondenheid. In een groeiende stad vraagt dat om voldoende en goede sportvoorzieningen, binnen en buiten. We koesteren de ruimte die er is, investeren waar mogelijk in nieuwe voorzieningen en zorgen ervoor dat sport toegankelijk is voor iedereen. We hanteren als uitgangspunt dat de totale ruimte aan sportvelden en andere sportruimte niet verloren mag gaan.

Daarbij hebben we oog voor zowel de breedtesport als talentontwikkeling en topsport én voor de belangrijke rol die sportverenigingen spelen in de stad. Zo bouwen we verder aan een sportief Leiden waarin iedereen mee kan doen.

We willen verder met de ambitie voor een nieuwe sporthal in Noord.

Goede sportvoorzieningen zijn onmisbaar voor een gezonde en groeiende stad. Sport biedt ruimte aan ontmoeting en talentontwikkeling. De behoefte aan extra binnensportcapaciteit in Leiden is groot. Daarom wordt deze beleidsperiode de ambitie voor het realiseren van de Sporthal Noord voortgezet. Daarnaast gaan we op korte termijn aan de slag om de tijdelijke sportzaal aan de Apollolaan geschikt te maken voor verenigingssporten.

Sport en bewegen in de openbare ruimte zijn belangrijk. Sport en bewegen in de openbare ruimte dragen bij aan een gezonde en aantrekkelijke stad. Daarom verbinden we sportvoorzieningen waar mogelijk met de vergroening van de openbare ruimte. We zetten ons in voor voldoende sportruimte en onderzoeken regionale samenwerking bij de ontwikkeling van sportvoorzieningen, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van het PanoramaPark.

Iedereen in Leiden moet de mogelijkheid hebben om te sporten en te bewegen.

Daarom blijven we investeren in een breed en toegankelijk sportaanbod, terwijl we tegelijkertijd ruimte bieden aan talentontwikkeling en topsport. Zo versterken we zowel de breedtesport als het sportieve profiel van de stad. Daarnaast stimuleren we dat ouderen en mensen met een beperking voldoende mogelijkheden hebben om te sporten en bewegen.

We willen dat speeltuinen toegankelijk zijn.

Elk kind verdient het om in één van de vele speeltuinen die Leiden rijk is te kunnen spelen, ook kinderen met een beperking. Daarom werken we voorstellen uit om de toegankelijkheid van speeltuinen te verbeteren.



We investeren in sterke sportverenigingen.

Sportverenigingen zijn belangrijke ontmoetingsplekken en dragen bij aan gezondheid, sociale cohesie en talentontwikkeling. Daarom investeren we, bijvoorbeeld met verenigingsondersteuning, in de ondersteuning van sportverenigingen, onder andere op het gebied van sociale veiligheid, vrijwilligers, bestuur, trainers en hun maatschappelijke rol in de stad. Daarnaast zetten we in op het verminderen van regeldruk en eenvoudiger vergunningen.

7.3. Evenementen en horeca

Een stad moet kunnen bruisen. Leiden is een stad van tradities én nieuwe initiatieven, van het Feest der Feesten tot volle terrassen, van lustra tot muziekkuitvoeringen en dansavonden. Evenementen, horeca en cultuur zorgen voor ontmoeting, plezier en reuring en dragen bij aan de aantrekkelijkheid van onze stad. We willen daarom ruimte geven aan organisatoren en ondernemers om Leiden te laten leven, met een divers en aansprekend nachtleven. Daarbij houden we oog voor veiligheid en voor een prettig woon- en leefklimaat voor inwoners.

We vieren het Feest der Feesten.

Leidens Ontzet is een belangrijke traditie die mensen in onze stad samenbrengt. Het feest hoort bij de identiteit van Leiden. We blijven dit evenement actief ondersteunen, zodat het



ook in de toekomst voor alle Leidenaren toegankelijk en feestelijk kan zijn.

We willen organisatoren en ondernemers mogelijkheden geven. Evenementen, horeca en cultuur geven kleur aan Leiden en dragen bij aan een aantrekkelijke en levendige stad. Daarom zetten we, onder meer via het evenementenloket, in op eenvoudigere en beter voorspelbare vergunningsprocedures. Organisatoren moeten kunnen rekenen op een constructieve houding van de gemeente, waarbij we meedenken over oplossingen om evenementen, zoals lustra, mogelijk te maken. Voor kleinschalige evenementen met een beperkt risico werken we waar mogelijk met een simpeler procedure en voor terugkerende evenementen met een vereenvoudigde vergunning.

We willen een levendig en veilig nachtleven.

We gaan aan de slag met de Binnenstadvisie en de Nachtvisie. Hiermee geven we een impuls aan een bruisende stad.

We zetten ons in voor goed gebruik van evenementenpleinen. We zetten ons in om evenementen meer ruimte te bieden en maken bewuste keuzes waar dat nodig is. Daarom brengen we per plein de mogelijkheden en functies in beeld en bepalen we waar ruimte is voor evenementen en waar we andere functies willen versterken.

De Lammermarkt heeft hierin een belangrijke positie, omdat we zien dat dit plein beter gebruikt kan worden. Met vergroening of een andere kwaliteitsimpuls kan het plein aantrekkelijker worden voor evenementen.

We bieden meer ruimte voor dans- en feestavonden. In Leiden lopen de mogelijkheden om te dansen terug. Om meer ruimte te bieden voor dans- en feestavonden, starten we een pilot om rond de Beestenmarkt en de Aalmarkt een horeca 4+ vergunning te verlenen. Dat houdt in dat ondernemers die aan de aanvullende voorwaarden voor een horeca 4+ vergunning voldoen, de ruimte krijgen om vaker (denk aan wekelijks) een dans- en feestavond te organiseren. Zodra de uitkomsten van de evaluatie van de Horecavisie bekend zijn, bereiden we in samenwerking met de stad een voorstel voor en werken we uit welke voorwaarden moeten gaan gelden voor een horeca 4+ vergunning, passend bij de zwaarte van deze vergunning. Zo geven we ondernemers meer ruimte voor een levendig aanbod, met oog voor de omgeving.

We starten rond de Beestenmarkt een proef met ruimere openingstijden voor horecagelegenheden. Voor de rest van de stad blijven deze openingstijden deze collegeperiode ongewijzigd.



8. Een ondernemende kennisstad in een sterke regio

Leiden is een stad van kennis, innovatie, ondernemerschap en vakmanschap. Van het Leiden Bio Science Park en onze kennisinstellingen tot het mkb, ambacht, startups, horeca, cultuur, markten en winkels in onze wijken en binnenstad: samen vormen zij de ruggengraat van onze economie. Zij zorgen voor banen, kansen, innovatie en voorzieningen en maken Leiden aantrekkelijk om te wonen, werken en bezoeken. Een sterke economie is daarmee geen doel op zichzelf, maar een belangrijke voorwaarde voor brede welvaart en voor de stad die we willen zijn.

Die economische kracht is niet vanzelfsprekend. Ruimte voor bedrijvigheid is schaars, productiviteit en duurzame groei staan onder druk en de concurrentie tussen kennisregio's neemt toe. Daarom versterken we de economie van Leiden én de Leidse agglomeratie. We kiezen bewust voor én-én: een sterke kenniseconomie met het Leiden Bio Science Park als motor, ruimte voor innovatieve startups en scale-ups én een stevig lokaal fundament van mkb, ambacht en ondernemerschap. We bouwen zo aan een economie die vernieuwt én verbindt: internationaal sterk en lokaal geworteld, innovatief én inclusief, groeiend én duurzaam. Want een sterke economie geeft Leiden de kracht om te investeren in een leefbare, groene en betaalbare stad, en zorgt ervoor dat iedereen kan meedoen en profiteren van de kansen die Leiden biedt.



8.1. Kennis, innovatie en technologie

We investeren structureel in het Leiden Bio Science Park en onze kenniseconomie.

Het Leiden Bio Science Park behoort tot de belangrijkste life sciences-clusters. Niet alleen van Nederland, maar zelfs van de hele wereld. Het is van grote betekenis voor de ontwikkeling van Leiden en onze regio, en biedt duizenden banen voor mensen met uiteenlopende opleidingen en achtergronden.

We versterken het innovatie-ecosysteem.

We ondersteunen innovatieve startups en doorgroeende bedrijven en zorgen dat zij toegang houden tot kennis, netwerken en financiering. Via Key Region Leiden werken we daarbij nauw samen met partners in de regio aan innovatie en een duurzame, toekomstbestendige regionale economie.

We verbinden het Leiden Bio Science Park

sterker met Leiden. Het park moet niet alleen een plek zijn waar wordt gewerkt en onderzoek wordt gedaan, maar ook een gebied waar kennis, onderwijs en stad elkaar ontmoeten. We versterken daarom de verbinding met het Leidse onderwijs, jongeren en maatschappelijke opgaven en hebben aandacht voor groen en verblijfskwaliteit. Ook stimuleren we meer voorzieningen op het park, zoals winkels, zodat het Leiden Bio Science Park zich verder ontwikkelt tot een aantrekkelijk en levendig onderdeel van de stad.

We zetten de Human Capital-aanpak voort en versterken de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, met meer samenwerking tussen werkgevers, mbo, hbo en universiteit en meer stages en leerwerkplekken. We bevorderen het kunnen vinden van stages, pleiten voor een eerlijke stagevergoeding en zetten ons in om stagediscriminatie tegen te gaan.

Als internationale kennisstad blijven we ons inzetten voor het aantrekken en goed ontvangen van internationaal talent dat onze kennisinstellingen, bedrijven en stad versterkt. Tegelijkertijd moet het succes van onze kenniseconomie kansen bieden aan een brede groep inwoners, ook voor mensen voor wie deelname aan de arbeidsmarkt niet vanzelfsprekend is.

8.2. Ruimte om te werken en ondernemen

We zorgen voor ruimte voor werk en bedrijven. Ruimte voor werk beschouwen we als volwaardig onderdeel van de ontwikkeling van Leiden met voldoende ruimte voor bedrijven. Bij belangrijke gebiedsontwikkelingen zorgen we waar mogelijk voor ruimte voor onder meer het mkb, ambachtelijke bedrijven, makers, sociale ondernemers, startups en scale-ups. De beschikbare ruimte benutten we beter door waar passend te verdichten, verduurzamen en functies te combineren.

We investeren samen met ondernemers in sterke, duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen en onderzoeken met een open blik de mogelijkheden van een Ruimtelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor Bedrijventerreinen (ROM-B). Na deze verkenning besluiten we over eventuele vervolgstappen. Ook blijven we broedplaatsen ondersteunen, zodat startups en scale-ups in Leiden kunnen starten én doorgroeien.

We zorgen voor betaalbare werkruimte. We zetten in op meer betaalbare werklocaties met de inrichting van een fonds betaalbare werkruimte, en zetten ons in om waar mogelijk leegstaande (kantoor)panden beschikbaar te stellen voor onder meer sociale en lokale initiatieven, startups en organisaties.

Ondernemers kunnen rekenen op een voorspelbare gemeente, goede dienstverlening, snelle vergunningverlening, minder regeldruk en betrekken ondernemers vroegtijdig bij nieuw beleid via een MKB-toets.

Samen met ondernemers en ondernemersverenigingen houden we de binnenstad, wijkwinkelcentra en bedrijventerreinen bereikbaar, schoon en veilig. Signalen over de openbare ruimte worden snel en adequaat opgepakt. We zien dat fatbikes voornamelijk in winkelstraten tot veel overlast leiden. We versterken onze handhaving en volgen de landelijke ontwikkelingen over de juridische haalbaarheid van een (gebiedsgericht) fatbikeverbod.

We bouwen voort op de ingezette koers voor de bezoekerseconomie. Balans en waardevol bezoek vormen ook de komende jaren het uitgangspunt. We richten ons op bezoekers die passen bij het karakter en de draagkracht van Leiden en die bijdragen aan de stad. De focus ligt op cultuur- en erfgoedbezoekers en bezoekers uit de regio. Daarnaast blijven we inzetten op congressen en zakelijk bezoek, vanwege de economische waarde en de verbinding met het kennis- en onderwijsprofiel van Leiden. Bij de verdere ontwikkeling van de bezoekerseconomie

sturen we op kwaliteit boven kwantiteit, spreiding van bezoekers en meerwaarde voor de stad. Daarmee benutten we de kansen van bezoek, terwijl tegelijkertijd de leefbaarheid en het karakter van Leiden in goede balans blijven.



8.3. Circulaire economie

Leiden loopt voorop in de ontwikkeling naar een circulaire economie. In een circulaire economie gaan we zuinig om met grondstoffen en producten: we gebruiken ze zo lang mogelijk, repareren en hergebruiken waar dat kan en voorkomen afval. Zo verminderen we onze afhankelijkheid van schaarse grondstoffen en bouwen we aan een duurzame en toekomstbestendige economie. We onderschrijven de ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn en willen onze vooruitstrevende rol daarin blijven vervullen. We blijven vernieuwen waar dat nodig en kansrijk is en werken daarbij samen met bedrijven, kennisinstellingen en andere partners.

De omslag naar een circulaire economie biedt kansen voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. We zetten daarom in op oplossingen die bijdragen aan de grote opgaven van deze tijd én aan brede welvaart in Leiden.

We helpen bedrijven om verder te verduurzamen en circulair te werken.

We werken samen met grote bedrijven aan het verminderen van grondstoffengebruik, het hergebruik van materialen en het voorkomen van afval.

We stimuleren innovatie en samenwerking rond circulariteit. Samen met kennisinstellingen en bedrijven ontwikkelen en ondersteunen we nieuwe oplossingen die bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige Leidse economie.

We benutten de kansen van de circulaire economie voor werkgelegenheid.

Waar mogelijk verbinden we verduurzaming aan banen voor mensen voor wie het moeilijker is om werk te vinden. Zo draagt de circulaire economie niet alleen bij aan een duurzamere stad, maar ook aan brede welvaart in Leiden.





9. Zo gaan we besturen

Leiden is een stad die we samen maken. Dat vraagt om een gemeentebestuur dat betrouwbaar, toegankelijk en benaderbaar is en dat inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de gemeenteraad serieus betreft bij de keuzes die voor de stad worden gemaakt. We werken vanuit de inhoud, staan pal voor onze rechtsstaat en democratie en vertellen het eerlijke verhaal aan onze inwoners. Met liefde voor de stad en een warm hart voor de medemens zoeken we goede oplossingen voor problemen.

Het stadsbestuur zoekt bij besluiten actief naar een zo breed mogelijk draagvlak in de gemeenteraad en in de stad. In een tijd waarin mensen soms vaker tegenover elkaar lijken te staan, zoeken we in Leiden juist de verbinding op. Verschillen van inzicht zijn onderdeel van de democratie, maar we streven ernaar om vanuit verschillende perspectieven tot zo breed mogelijk gedragen oplossingen te komen.



9.1. Bestuur, organisatie en dienstverlening

We willen een gemeente zijn die betrouwbaar, benaderbaar en toegankelijk is. Inwoners moeten weten waar ze aan toe zijn, gemakkelijk contact kunnen opnemen met de gemeente en erop mogen vertrouwen dat we hun inbreng serieus nemen. Goede dienstverlening betekent voor ons dat we naast mensen staan, duidelijk communiceren en doen wat we beloven.

Een open democratie vraagt ook om een weerbaar bestuur waarin besluiten onafhankelijk, zorgvuldig en in een veilige omgeving tot stand komen. Er is in onze stad geen ruimte voor intimidatie, agressie, ongewenste beïnvloeding en ondermijning van bestuurders, raadsleden of medewerkers van de gemeente. Wie bedreigd wordt, kan rekenen op steun.

Iedereen moet makkelijk bij de gemeente terecht kunnen. Daarom maken we onze dienstverlening persoonlijker en gebruiken we duidelijke en begrijpelijke taal. We hebben extra aandacht voor inwoners die meer hulp nodig hebben.

Persoonlijke dienstverlening blijft beschikbaar. We kijken waar het logisch en makkelijk is om digitale dienstverlening toe te passen, maar zorgen ervoor dat inwoners met al hun vragen altijd terecht kunnen bij een

gemeenteloket, waar ze worden geholpen of worden doorverwezen naar de goede plek. Zo blijven ook inwoners die minder digitaal vaardig zijn in contact met de gemeente en blijft contant betalen bij gemeentelijke locaties gewoon mogelijk.

We investeren in inwoners die actief willen worden in de lokale politiek. De cursus Politiek Actief biedt inwoners de kans om kennis te maken met de lokale democratie en de werking van de gemeentelijke politiek. Daarnaast gaan we na een succesvolle start verder met het uitwerken van het programma Levendige Lokale Democratie.

We willen samenhangend werken per wijk. In sommige wijken spelen meerdere problemen tegelijk. Hierbij is het belangrijk dat mensen vanuit verschillende vakgebieden in de gemeente goed samenwerken. Daarom werken we meer gebiedsgericht en breiden we de wijkregie uit.

De gemeente is een goede werkgever. De uitdagingen in Leiden vragen om een sterke en flexibele gemeentelijke organisatie. Daarom willen we een goede werkgever zijn en blijven investeren in onze medewerkers. We bouwen voort op de deskundigheid en betrokkenheid binnen de gemeentelijke organisatie. We zorgen voor mogelijkheden om te leren en ontwikkelen, een

inclusieve werkomgeving, goede samenwerking en aandacht voor gezondheid en welzijn. Zo kunnen medewerkers hun werk ook op de lange termijn goed en met plezier blijven doen.

We toetsen de haalbaarheid van nieuwe plannen. Goed beleid moet niet alleen goed klinken, maar ook uitvoerbaar zijn. Daarom bekijken we plannen al vroeg: wat kost het, wat betekent het voor de organisatie en wat merken inwoners ervan? Zo kunnen we beter onderbouwde keuzes maken en zorgen we voor beter beleid en betere dienstverlening.



We maken de organisatie meer toekomstbestendig en efficiënter.

De organisatie is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Dat kan soms nodig zijn, maar uitbreiding zorgt vaak ook voor meer afstemming en complexere processen. Ook kan dit het gevolg zijn van te complex geworden beleid. Daarom beoordelen we bestaand beleid op maatschappelijke impact voor de Leidenaar én op de uitvoerbaarheid en werklast voor ambtenaren. Beleid dat onvoldoende bijdraagt aan onze doelen, te complex is of onevenredig veel capaciteit vraagt, wordt aangepast, vereenvoudigd of beëindigd. Zo kunnen we externe inhuur, overhead, bureaucratie en onnodige beleidsstapeling verminderen, met behoud van noodzakelijke expertise, dienstverlening en uitvoeringskracht. Hieraan verbinden we een structurele besparing op de kosten van de organisatie. Daarbij stellen we budget beschikbaar om dit mogelijk te maken.

We zorgen voor een sterke digitale basis.

Een goede digitale omgeving is belangrijk om inwoners goed te kunnen helpen en om als gemeente goed te kunnen werken. Daarom zorgen we voor veilige en betrouwbare systemen. We beschermen informatie goed tegen misbruik en digitale aanvallen en zorgen ervoor dat medewerkers beschikken over de juiste digitale kennis en vaardigheden. Zo kunnen we veilig,

betrouwbaar en efficiënt werken. We besteden aandacht aan generatieve AI. We zien de mogelijkheden die het biedt, maar blijven ook alert op de uitdagingen en risico's. Zo kunnen we deze technologie op een verantwoorde manier gebruiken.

Bij nieuwe plannen passen we een generatietoets toe.

Besluiten die we nu maken hebben gevolgen voor de lange termijn. Met een generatietoets brengen we voor belangrijke plannen in kaart wat nieuw beleid betekent voor de huidige, maar ook voor de toekomstige generaties.



9.2. Participatie

Iedereen moet mee kunnen doen in Leiden. We willen inwoners actief betrekken bij de keuzes die hun stad en buurt raken. Door participatie, betrokkenheid in de wijken en ruimte voor burgerinitiatieven geven we Leidenaren de mogelijkheid om mee te denken én mee te doen. We verbeteren onze participatie constant en blijven zoeken naar vormen van democratische vernieuwing, zodat zoveel mogelijk stemmen worden gehoord. De ervaringen met het eerdere burgerberaad hebben ons waardevolle lessen en inzichten opgeleverd. Die nemen we mee in de verdere ontwikkeling van ons participatiebeleid. We kiezen daarbij steeds voor een vorm die past bij het vraagstuk en de inwoners die we willen bereiken. We betrekken de stad vroegtijdig bij beleid en projecten en maken vooraf helder wat de ruimte is voor participatie en besluitvorming. We hebben extra aandacht voor groepen die minder goed worden bereikt of (nog) geen stem hebben.

Inwoners kunnen actief meedenken en invloed uitoefenen. We betrekken inwoners zo vroeg mogelijk bij plannen en besluiten die hen raken. We maken vooraf helder waarover inwoners kunnen meepraten, welke ruimte er is om plannen aan te passen en hoe hun inbreng wordt meegenomen in de uiteindelijke besluitvorming. Hierbij werken we vanuit de Handreiking Samenwerken met de Stad.

De jongerenraad en kinderraad zijn een vast onderdeel van het stadsbestuur.

De jongerenraad bestaat uit leerlingen van alle Leidse scholen tussen de 12 en 18 jaar. Zij geven adviezen die in de gemeenteraad worden besproken. De kinderraad bestaat uit een klas van elke keer een andere school, waarbij de kinderen praten over onderwerpen die hen aangaan. We maken deze twee raden een vast onderdeel van het Leidse stadsbestuur.

Toegankelijke informatie- en participatie-bijeenkomsten. Bijeenkomsten vinden plaats op logische tijden en op manieren die aansluiten bij verschillende groepen inwoners. Zo zorgen we dat participatie toegankelijk blijft, ook voor mensen die de weg naar de gemeente niet goed kennen.

Ruimte voor initiatieven uit de wijk.

Met wijkshouwen lopen vertegenwoordigers van de gemeente samen met inwoners door de wijk om te bespreken wat goed gaat, waar problemen liggen en welke verbeteringen mogelijk zijn. Ook maken we budget beschikbaar voor verschillende wijken en buurten vanuit het gemeenschapsfonds om de omgeving te verbeteren en het sociaal contact te versterken. Daarbij houden we de uitvoeringslasten laag om te zorgen dat zoveel mogelijk geld in de wijken zelf terecht komt.

Het college is zichtbaar in de stad

en vergadert meerdere keren per jaar op verschillende locaties in de stad, gecombineerd met wijk- en huisbezoeken.



9.3. Samenwerking met de raad

We zijn trots op de Leidse bestuurscultuur. We werken samen vanuit respect voor elkaar, zoeken actief naar samenwerking en voeren het politieke debat op de inhoud. Dit willen we koesteren en verder versterken door aandacht te hebben voor de werkrelatie tussen raad en college en op vernieuwende manieren met elkaar samen te werken.

We zijn ons ervan bewust dat het nieuwe gemeentebestuur een minimale meerderheid heeft in de gemeenteraad. Daarom zoeken we actief naar een zo breed mogelijk draagvlak in de gemeenteraad en in de stad.

We betrekken de gemeenteraad vanaf het begin bij strategische dossiers.

Hierdoor ontstaat er ruimte voor verschillende perspectieven en kunnen we gezamenlijk zoeken naar de beste oplossingen.

We werken samen met de raad volgens de afspraken van het bestuursakkoord.

Daarin staat hoe we met elkaar omgaan en samenwerken, met de inhoud als vertrekpunt. We kijken regelmatig samen naar de manier waarop we besluiten voorbereiden en nemen. Zo zorgen we ervoor dat alle fracties en raadsleden informatie krijgen die aansluit bij wat zij nodig hebben.

Initiatieven en voorstellen van inwoners bespreken we laagdrempelig in de gemeenteraad. Met de gemeenteraad en het presidium voeren we graag het gesprek over de manier waarop we dit kunnen vormgeven.

We investeren in de positie van de gemeenteraad. We stellen budget beschikbaar om in deze raadsperiode een proef te doen met het uitbreiden van fractieondersteuning.

9.4. Leiden in de regio en de wereld

Als stad staan we voor flinke opgaven op het gebied van wonen, klimaat, energie, economie, mobiliteit en de arbeidsmarkt. Veel van deze opgaven reiken verder dan onze gemeentegrenzen. Bestuurlijke samenwerking is nodig om deze opgaven adequaat op te pakken. Voor inwoners houden gemeentegrenzen vaak niet op waar hun dagelijks leven doorgaat. Zij maken gebruik van voorzieningen in verschillende gemeenten, zoals sportclubs, winkels, scholen en culturele activiteiten. Dat vraagt om samenwerking tussen gemeenten, zodat inwoners goed geholpen worden, ongeacht waar zij wonen. Wij willen een verantwoordelijke centrumstad zijn met oog voor de belangen van onze partners in de regio. Daarom bouwen we aan een goede verhouding met onze buurgemeenten.

De strategische samenwerking in de stedelijke agglomeratie van de Leidse regio met Katwijk en Noordwijk zetten we voort. De opgaven zijn groot, complex en vragen om gezamenlijk optrekken. Deze integrale aanpak van de ruimtelijke-economische opgaven leidt tot concrete resultaten voor Leiden en de buurgemeenten. Onze agglomeratie is in Nederland de volgende brainport, een slimme regio waar technologie-bedrijven en kennisinstellingen samenwerken aan nieuwe uitvindingen. Investeren in krachtige samenwerking helpt deze status waar te maken en het vestigingsklimaat te versterken. Leiden zet zich ervoor in om een gezamenlijke samenwerkingsagenda te maken.

De succesvolle samenwerking met de grote steden langs de Oude Lijn in Zuidelijke Randstad, de provincie en de kennisinstellingen borgen we. Deze partners kunnen op onze inzet blijven rekenen.

We blijven investeren in een goede samenwerkingsagenda met de gemeenten binnen de regio Holland Rijnland. Voor de operationele samenwerking binnen de Leidse regio blijven de uitgangspunten 'welwillend, wederkerig en zakelijk' van kracht.

Wij zetten in op betere (inter)nationale zichtbaarheid in relevante netwerken. Dankzij het kenniscluster in het algemeen en het Leiden Bio Science Park in het bijzonder maakt Leiden onderdeel uit van nationale en internationale netwerken, zoals het Netwerk Kennissteden Nederland en het Europese netwerk Compact Cities. Dat doen we ook in netwerken als de VNG en de G40. We bouwen onze netwerken in Brussel en Europa verder uit en maken meer gebruik van Europese subsidies voor lokale en regionale projecten. Bij voorkeur trekken we in deze netwerken samen op met onze strategische partners zoals de Universiteit Leiden en het LUMC.



10. Wat het kost en hoe we het dekken

We vinden het belangrijk dat we realistisch en behoedzaam naar onze financiën kijken. Met de keuzes die we in dit akkoord hebben gemaakt, hebben we ons aan de volgende financiële uitgangspunten gehouden:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Eerst plankosten, dan uitvoeringskosten. We willen zorgvuldig omgaan met de investeringen in onze stad. Daarom nemen we pas een definitief besluit over de benodigde middelen voor het investeringskrediet als er een goed uitgewerkt plan ligt.
- In het laatste jaar van de meerjarenbegroting hebben we een buffer van 150% in de concernreserve ten opzichte van het gemeentelijke risicoprofiel. Daarnaast houden we ruimte beschikbaar om onverwachte structurele risico's, zoals stijgende rente en inflatie, op te vangen.

Leiden is een stad met veel ambities. Niet alle ambities die we hebben, kunnen we daadwerkelijk uitvoeren. Daar willen we grip op krijgen. Dat betekent dat we kritisch gaan kijken naar de investeringsagenda en daarbij scherpe keuzes willen maken om ambities te schrappen waar mogelijk en waar nodig. Dit helpt ook om de ambtelijke organisatie en de geplande projecten beter in balans te brengen en een duidelijke prioritering mee te geven.

De komende vier jaar voeren we geen extra lastenverzwaring door, behalve daar waar het gaat om kostendekkende heffingen.

- De belastingen, inclusief de OZB, worden niet meer dan trendmatig verhoogd. Alleen de normale inflatie- en kostenontwikkeling voeren we door.
- De riool- en waterzorgheffing blijven volledig kostendekkend. De kosten voor klimaatadaptieve maatregelen en het beheer daarvan kunnen, conform eerdere raadsbesluiten, toegerekend worden aan deze heffing.

We houden vast aan de huidige financiële systematiek van de gesloten reserves voor het Sociaal Domein en Parkeren.

Als de financiële situatie van de gemeente verandert en gevolgen heeft voor de keuzes in dit beleidsakkoord, dan bekijken we onze financiële uitgangspunten opnieuw. Daarbij kijken we zowel naar onze uitgaven, inkomsten als de risico's.



Beeld per paragraaf van het beleidsakkoord

Per hoofdstuk van het beleidsakkoord is het effect van de gemaakte keuzes als volgt:

Paragraaf beleidsakkoord	L/B	2026	2027	2028	2029	2030
2.1. Volkshuisvesting	L		90	-	-	-
2.2. Wonen	L		50	625	625	-
2.3. Goed gebruik van woonruimte	L		745	745	245	245
2.4. Iedereen heeft recht op een thuis	L		800	425	534	259
	B		-800	-425	-534	
3.1. Groen	L		490	1.007	1.177	918
	B		-620	-430	-325	-325
3.2. Verkeersveiligheid	L				27	154
3.3. Bereikbaarheid	L		375	375	375	-
3.4. Parkeren	L		-	-	-	-
4.1 Jeugd	L		1.020	970	530	530
	B		-970	-920	-920	
4.2. Onderwijs	L		670	652	652	401
	B		-487	-519	-519	-101
5.1 Omzien naar elkaar, ruimte voor iedereen	L		1.136	661	475	40
	B		-671	-621	-435	
5.2. Bestaanszekerheid	L		1.835	2.026	1.326	1.311
	B		-1.425	-1.315	-615	
6. Een weerbare en veilige stad	L		2.407	2.057	1.657	1.230
	B		-350	-200	-200	
7.1. Cultuur en erfgoed	L		947	1.022	972	605
7.2. Sport	L		585	145	145	
7.3. Evenementen en horeca	L		650	650	400	400
8.1. Kennis, innovatie en technologie.	L		2.437	1.037	1.187	801
8.2. Ruimte om te werken	L		400	1.400	400	200
8.3. Circulaire economie	L		450	450	450	-
9.1. Bestuur, organisatie en dienstverlening	L	222	1.372	772	86	-1.401
9.2. Participatie	L		70	70	70	70
9.3. Samenwerking met de raad	L		338	450	450	113
10. Wat het kost en hoe we het dekken	L		-450	-1.000	-2.850	-3.900
	B		-4.200	-200	-10.200	-200
Totaal		222	6.893	9.909	-4.816	1.349



11. Portefeuilleverdeling



Peter Heijkoop (Burgemeester):
Bestuur, Veiligheid en Regio

Emma van Bree (PRO):
Klimaat, Openbare ruimte en Financiën
Duurzaamheid (coördinerend wethouder),
Klimaat en dierenwelzijn, Openbare ruimte
(inclusief Autoluwe Binnenstad en Groene Lopers)
en Financiën.

Maarten de Crom (VVD):
Economie, Werk, Handhaving en Sport
Economie (inclusief Binnenstad), Handhaving,
Sport, Werk & inkomen en Bedrijfsvoering
(inclusief digitalisering).

Julius Terpstra (CDA):
Bouwen, Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit
Bouwen, Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit
(inclusief Stationsgebied).

Elianne Wijnands (SVL):
**Onderwijs & Studentenzaken,
Inclusie en Energie**
Onderwijs, Kennisstad en studentenzaken, Inclusie
en diversiteit, (inclusief sociale veiligheid en gender-
gelijkheid), Energietransitie, Wijkregie en Participatie.

Pieter Krol (ChristenUnie):
**Huisvesting kwetsbare doelgroepen,
Zorg, Welzijn en Asiel**
Huisvesting kwetsbare doelgroepen, Asiel,
integratie en inburgering, Zorg, Welzijn,
WMO en Gezondheid.

Abdelhaq Jermoumi (PRO):
Gelijke kansen, Armoede en Jeugd
Jeugd (coördinerend op jeugd, jeugdzorg),
Gelijke kansen (coördinerend), Armoede
en schulden, Spelen en Dienstverlening.

Prescillia van Noort (PRO):
Volkshuisvesting, Cultuur en Circulariteit
Cultuur, Evenementen en erfgoed, Volkshuisvesting
(inclusief Energiepark), Vastgoed, Circulariteit en
afval en integrale opgave Zuidwest.



Gemeente Leiden
Postbus 9100
2300 PC LEIDEN